

20
25

ADASTRA

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

**ВИБОРИ В
НІМЕЧЧИНІ
2025**

СПЕЦВИДАННЯ

Вибори до Бундестагу – 2025

ЗА АВТОРСТВОМ:

КУЗЬМЕНКА МИКИТИ
СМОВЖА ЯРОСЛАВА
ДЕРЕВЛЯНОГО ДАВИДА
ГОРБАЧА ОЛЕКСАНДРА
ЛОЗОВЕНКО КАТЕРИНИ
ВЛАСОВОЇ ВЕРОНИКИ

ЗА РЕДАКЦІЄЮ:

СМОВЖА ЯРОСЛАВА
КУЗЬМЕНКА МИКИТИ
ДЕРЕВЛЯНОГО ДАВИДА

ВІЗУАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ:

СВЕРБИУС СОФІЯ

ЗМІСТ

Вступ	4
Важливі питання та уточнення	6
Розділ I. Берлін	8
Розділ II. Східна Німеччина	15
Розділ III. Південна Німеччина	21
Розділ IV. Західна Німеччина	31
Розділ V. Північна Німеччина	36
Розділ VI. Політичні програми та можливі коаліції	42
Висновки	53
Список умовних позначок	55
Список використаних джерел	56

Вступ

Парламентські вибори у Німеччині 2025 року стануть однією з найважливіших політичних подій у Європі, які визначать подальший курс найбільшої економіки Євросоюзу. Їхні результати матимуть значний вплив не лише на внутрішню політику ФРН, а й на її роль у ЄС, НАТО та світовій політиці загалом.

Протягом 2020-х політичний ландшафт Німеччини зазнав суттєвих змін. Доба канцлерства Ангели Меркель, що тривала з 2005 по 2021 рік, була періодом стабільності, прагматизму та компромісів, коли Християнсько-демократичний союз (тут і далі – ХДС) залишався домінуючою силою в уряді. Політика Меркель забезпечила економічне зростання, зміцнення європейської інтеграції.

З іншого боку, під час канцлерства Меркель Німеччина та ЄС зіштовхнулись з викликами, пов'язаними із окупацією Криму Російською Федерацією, а також з міграційною кризою 2015 року та енергетичним переходом.

Зі зміною влади у 2021 році та приходом до уряду коаліції соціал-демократів (СДПН), «Зелених» та Вільної демократичної партії (ВДП), Німеччина на чолі з канцлером Олафом Шольцем взяла курс на прогресивні реформи у соціальній, кліматичній та економічній сферах. Уряд Шольца переживав численні кризи: наслідки пандемії COVID-19, російську агресію проти України, енергетичну кризу та внутрішню нестабільність у коаліції.

6 листопада 2024 року Олаф Шольц вирішив звільнити Крістіана Лінднера (ВДП) з посади міністра фінансів. Причиною звільнення вважають заяви міністра про необхідність проведення дострокових виборів до Бундестагу. Це рішення ще більше загостило внутрішньополітичну ситуацію в країні і призвело до розпаду коаліції «Світлофор» (нім. Die Ampel).

У грудні Бундестаг виніс вотум недовіри уряду Шольца, у відповідь на що президент Штайнмаєр призначив дострокові федеральні вибори на 23 лютого 2025 року. Наразі Німеччина перебуває на роздоріжжі, адже наразі значну підтримку від населення, яке хоче кардинальних змін у політиці країни, отримують правопопулістські партії.

Вибори 2025 року мають визначити, чи продовжить Німеччина курс нинішньої коаліції, чи все ж таки повернеться до правоцентристського керівництва, яке традиційно сповідує економічний прагматизм, відповідальну фінансову політику та більш стриманий підхід до реформ. Особливу увагу варто приділити питанням безпеки, енергетики, міграції та зовнішньої політики, які домінуватимуть у виборчій кампанії.

Вибори відбуваються в атмосфері зростання підтримки праворадикальної «Альтернативи для Німеччини» – тож відкритим лишається питання, чи втримається «санітарний кордон» проти цієї політичної сили.

Важливі питання та уточнення

Як виглядає виборча система?

Вибори до Бундестагу відбуваються за змішаною виборчою системою, яка поєднує мажоритарний та пропорційний принципи, що називається «персоналізованою пропорційною системою».

Кожен виборець має два голоси:

- перший голос (Erststimme) – голос за конкретного кандидата в одномандатному окрузі (мажоритарна система, переможець отримує мандат)
- другий голос (Zweitstimme) – голос за партію на загальнонаціональному рівні (пропорційний розподіл мандатів).

Як формується склад Бундестагу?

- Половина депутатів (299 осіб) обирається за мажоритарним принципом – це ті, хто набрав найбільше голосів у своїх округах.
- Друга частина (331 мандат) розподіляється пропорційно між партіями, які подолали виборчий бар'єр у 5% голосів.

Реформи у законодавстві

Слід зазначити, що чинне виборче законодавство застосовується уперше. Усе завдяки реформі від 2023 року, здійсненій коаліцією «Світлофор».

Досі кількість місць у парламенті не була фіксованою. Існувала система «перетягнутих мандатів» (Überhangmandate) та «компенсаційних мандатів» (Ausgleichsmandate).

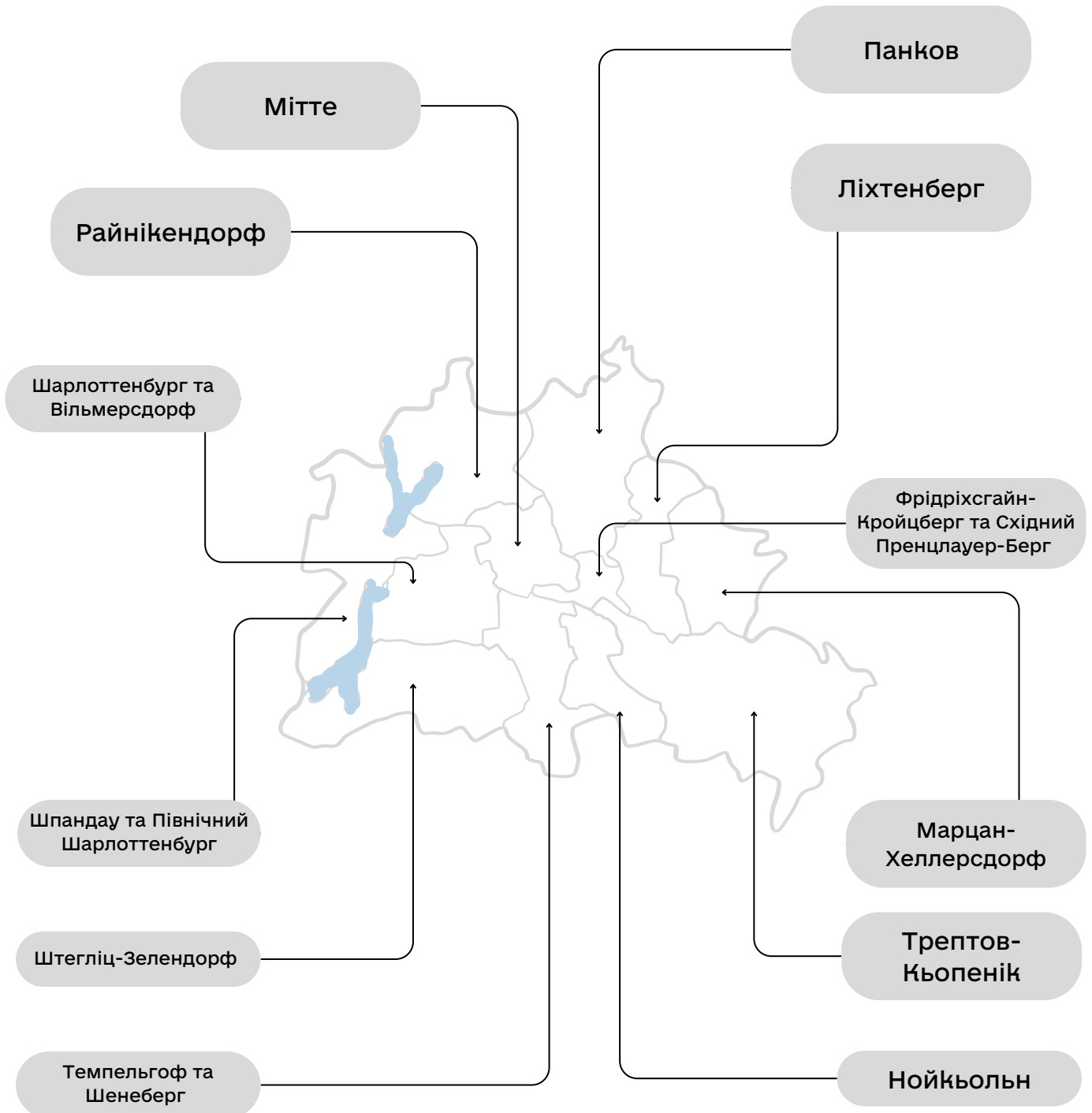
Якщо кількість виграних партією округів перевищувала кількість місць, що мали б дістатися їй за пропорцією, партія отримувала додаткові місця. Аби уникнути диспропорції, інші партії отримували «компенсаційні мандати». Крім того, партії, що отримували принаймні три перемоги по одномандатних округах, але мали меншу за 5% підтримку за пропорцією, також потрапляли до парламенту. Це призвело до того, що кількість депутатів Бундестагу невпинно зростала і досягла 736 осіб, що ускладнило роботу парламенту та зробило його утримання дорожчим.

Відтепер кількість мандатів фіксована і становить 630 осіб. Якщо кількість виграних партією округів перевищує ліміт, передбачений пропорцією, партія не отримує додаткових мандатів – тобто деякі переможці одномандатних округів можуть не потрапити до Бундестагу.

Частина реформи була визнана антиконституційною КС Німеччини: судді визнали таким, що суперечить конституції ФРН, положення, що скасовує правило, за яким партія буде представлена в Бундестазі, навіть якщо вона не подолає обов'язкового п'ятивідсоткового бар'єру, але отримає три прямі індивідуальні мандати (скасування не поширюється на партії національних меншин). Рішенням Конституційного суду ФРН це правило має залишатися чинним до ухвалення законодавцями нової норми. З іншого боку, реформа виборчого права передбачає скасування перетягнутих і компенсаційних мандатів, і це її положення, з точки зору Конституційного суду, Основному закону Німеччини не суперечить.

Отже, Бундестаг формується за змішаною системою, де кожен виборець голосує двічі: за кандидата і за партію. Відповідна система голосування робить німецький парламент збалансованим, а коаліції – майже неминучими.

Розділ I. Берлін

Уподобання мешканців столиці, звісно, відрізняються від політичного ландшафту Східної Німеччини. З іншого боку, розподіл вподобань у Берліні показує, наскільки сильно вкорінився поділ між Заходом та Сходом та став «ментальним кордоном».

Згідно з опитуванням YouGov, що відбувалося з 3 грудня минулого року по 15 січня поточного, на заході міста, а саме у районах Рейнікендорф, Шпандау, Шарлоттенбург та Темпельхоф, перше місце утримує ХДС. Мешканці східних районів більш схильні підтримувати «Альтернативу», а центр міста залишається поприщем «Зелених». Район Трептов-Копенік залишається чи не останнім електоральним оплотом Die Linke у всій Німеччині

Мітте (Berlin-Mitte)

Центральний район, де зосереджені органи влади, визначні пам'ятки (Бранденбурзькі ворота, Рейхстаг тощо), численні офіси міжнародних компаній і стартапів. Населення району космополітичне, з високою часткою молоді, креативного класу та мігрантів.

В районі багато людей із ліво-ліберальними поглядами, сильними позиціями екологічних (зокрема «Зелених») та соціал-демократичних партій. Водночас тут живе й чимало державних службовців і працівників великих компаній із більш поміркованими політичними поглядами.

Район був сталим округом для СДПН, але 2021 року він перейшов до «Зелених».

Панков (Berlin-Pankow)

Один із найбільших районів Берліна, до якого входить Пранцлауер-Берг (Prenzlauer Berg), відомий своєю джентрифікацією – процесом реконструкції раніше непривабливих частин міста та переїздом до району багатших мешканців.

В окрузі залишаються осередки населення з нижчим рівнем доходів, де все ще сильні настрої, пов'язані з соціально-орієнтованою політикою (Die Linke, СДПН). Високі ціни на житло та зростання кількості орендарів сприяють підтримці партій, які виступають за державне регулювання ринку нерухомості.

Район був сталим округом для СДПН і Лівих, але 2021 року він перейшов до «Зелених».

Райнікендорф (Berlin-Reinickendorf)

Історично район мав вищу, ніж у середньому по Берліну, підтримку більш консервативних партій (зокрема ХДС) завдяки поміркованішим суспільним настроям. Тут проживають і люди з робітничим або службовим досвідом, що схильні до СДПН чи помірковано лівих сил, однак неприйняття різких «радикальних» змін залишається високим.

Останні чотири виборчі цикли тут перемагала ХДС.

Шпандау та Північний Шарлоттенбург (Berlin-Spandau – Charlottenburg Nord)

Об'єднаний виборчий округ, що включає західну частину Берліна (Шпандау) та північну частину району Шарлоттенбург-Вільмерсдорф. Власне Шпандау — місто, інтегроване в Великий Берлін 1920 року зі своєю історією та ідентичністю, що нині є найзахіднішим районом столиці. Шпандау — суміш історично робітничих кварталів, старших поколінь та нових житлових комплексів. Північний Шарлоттенбург самий по собі більш урбанізована, ближча до центру, зона.

У Шпандау відчутна підтримка СДПН (завдяки робітничим і соціально зорієнтованим прошаркам), але водночас і ХДС має тут традиційно чимало прихильників (передусім серед старшого населення).

У Північному Шарлоттенбурзі може спостерігатися розшарування: центральніші частини схиляються до ліберально-міських («Зелені», FDP тощо), північніші— більш соціально налаштовані (СДПН, Die Linke).

З 2021 року округ у Бундестазі представляє Гельмут Клібанк від Соціал-демократичної партії.

Штегліц-Зелендорф (Berlin-Steglitz-Zehlendorf)

Один із найпрестижніших і найдорожчих районів південно-західного Берліна. Відомий великими зеленими зонами (Грюневальд, озеро Ванзее тощо) та віллами. Ванзее є частиною культурного ландшафту замків і садів Потсдама та Берліна, які входять до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Чимало заможних сімей, висока частка осіб з вищою освітою, держслужбовців високого рівня, професорів, лікарів та «старих» берлінських родин.

У районі традиційно дуже сильні позиції консервативної ХДС. «Зелені» можуть бути помітні в сегменті молодших, більш екологічно налаштованих верств, але загалом район залишається одним із найбільш «правоцентристських» у місті. Суспільні дебати часто стосуються збереження історичної забудови, захисту зелених зон і забезпечення високого рівня безпеки та комфорту.

З 2005 року останні п'ять виборчих циклів округ є сильною електоральною базою ХДС.

Шарлоттенбург та Вільмерсдорф (Berlin-Charlottenburg-Wilmersdorf)

Центрально-західний район, історично «буржуазний», водночас із потужними культурними й комерційними центрами (Курфюрстендамм, Europa-Center тощо). Досить строкате населення: від заможних жителів у районах біля Курфюрстендамму до студентів і молоді (зокрема, у Wilmersdorf) через відносну близькість до технічних університетів.

Активне життя культурних закладів, університетів та бізнесу дає суміш ліберальних, космополітичних настроїв (певна популярність «Зелених», ВДП). Загалом зберігаються міцні позиції ХДС і СДПН. Округ переходить з рук в руки – останній цикл за СДПН, на виборах 2013 та 2017 тут переміг представник ХДС, до цього – округ контролювався СДПН.

Темпельгоф та Шенеберг (Berlin-Tempelhof-Schöneberg)

Розташований південніше від центру район, що включає колишній аеропорт Темпельгоф – «повітряні ворота» під час блокади Західного Берліну, що нині відкритий як громадський простір, парк та поле для фестивалів, а також досить різноманітні житлові квартали. Суміш старших і молодших поколінь, мігрантських громад, середнього класу. У районі Шенеберг є гей-квартали.

У районі доволі сильні позиції СДПН (особливо в робітничо-мігрантських мікрорайонах), але ХДС має більш стабільний електорат серед консервативних мешканців.

Нойкйольн (Berlin-Neukölln)

Колись відомий як район із високим рівнем злочинності й складною соціальною ситуацією. Протягом 2010-х він активно джентрифікується та стає популярним серед молоді й художників, також у районі проживає велика частка мігрантів (особливо турецького та арабського походження), молоді, студентів, хіпстерів та представників альтернативної культури.

У районі спостерігається зростання орендних цін, що призводить до гострих дискусій про житлову політику й соціальну рівність. Сильні позиції СДПН та «Зелених», а також Die Linke у певних кварталах. У деяких мікрорайонах із більш традиційним укладом з'являються й консервативні настрої, проте загалом район більш схильний до ліволіберальних сил.

Фрідріхсгайн-Кройцберг та Східний Пренцлауер-Берг (Berlin-Friedrichshain-Kreuzberg – Prenzlauer Berg Ost)

Виборчий округ, який об'єднує частину Фрідріхсгайна, увесь Кройцберг та східну частину Пренцлауер-Бергу – райони з сильною історичною традицією протестного руху, молодіжних субкультур, альтернативного мистецтва та лівих ініціатив. Населення округу дуже космополітичне, із великою кількістю міжнародних мешканців, студентів, фрілансерів, представників «креативної економіки».

У окрузі стала найсильніша підтримка «Зелених» та значна підтримка лівих партій (Die Linke і СДПН). Тут часто зароджуються соціальні ініціативи, рухи за гендерну рівність, проти забудови історичних кварталів тощо. Консервативним чи правочентристським партіям тут традиційно важко збирати великий відсоток голосів.

Трептов-Кьопенік (Berlin-Treptow-Köpenick)

Район розташований у південно-східній частині міста, має розлогі зелені зони із лісами й озерами та історичний центр Кепеніка. У районі проживає значна частина старших мешканців, також успадковані східноберлінські квартали й промислові зони. Цей район має історично сильні позиції Die Linke (через спадок НДР і велику кількість робітничих мікрорайонів), але у ньому зростає й присутність «Альтернативи» у деяких сегментах населення.

З 2005 року представником від Трептова-Кьопеніка у Бундестазі є представник партії Лівих (Die Linke), колишній член східнонімецької СЄПН Грегор Гізі.

Марцан-Хеллерсдорф (Berlin-Marzahn-Hellersdorf)

Найбільший «спальний» район Східного Берліна, збудований у 1970–80-х роках як панельні мікрорайони. Значна частка робітничого класу, пенсіонерів, а також нових мешканців, що шукають доступне житло на околиці міста.

Традиційно вагома підтримка Die Linke через східноберлінський контекст і соціальну орієнтованість. У той же час АдН набирає тут чимало голосів через критичні настрої щодо міграції, безробіття та соціальної несправедливості.

Марцан-Хеллерсдорф вважався безпечним для Die Linke та їхньої попередниці – Партії демократичного соціалізму (ПДС), яка перемагала в цьому окрузі на кожних виборах з 1990 року і навіть на федеральних виборах 2002 року, де цей округ був лише одним з двох місць, які тодішня партія здобула по всій Німеччині. 2021 року член ХДС Маріо Чає переміг у окрузі Петру Пау від Лівих, яка до цього обиралась у відповідному окрузі чотири рази.

Ліхтенберг (Berlin-Lichtenberg)

Ще один східний район, який частково складається з панельної забудови, частково з історичних житлових кварталів. Змішані соціальні прошарки: від робітничих сімей і пенсіонерів до мігрантів і студентів, які шукають житло дешевше, ніж у центрі.

Подібно до Марцан-Геллерсдорфа, в минулому Ліхтенберг був електоральною базою для Die Linke. Проте останніми роками на хвилі протесного електорату та незадоволення темпами покращення інфраструктури зросла підтримка АдН. Частина району підпадає під джентрифікацію, за рахунок якої міцніють позиції «Зелених» та інших ліберальних сил.

З 2002 року представником від району в Бундестазі є Гезіна Лотч, представниця Лівих.

Поствоєнний поділ у Берліні все ще дається взнаки. У східних районах міста політична ситуація корелюється із загальними виборчими преференціями Східною Німеччиною: в округах зберігається значна підтримка Die Linke, але одночасно там зростає (та навіть переважає) АдН через протестні настрої й труднощі з рівнем життя.

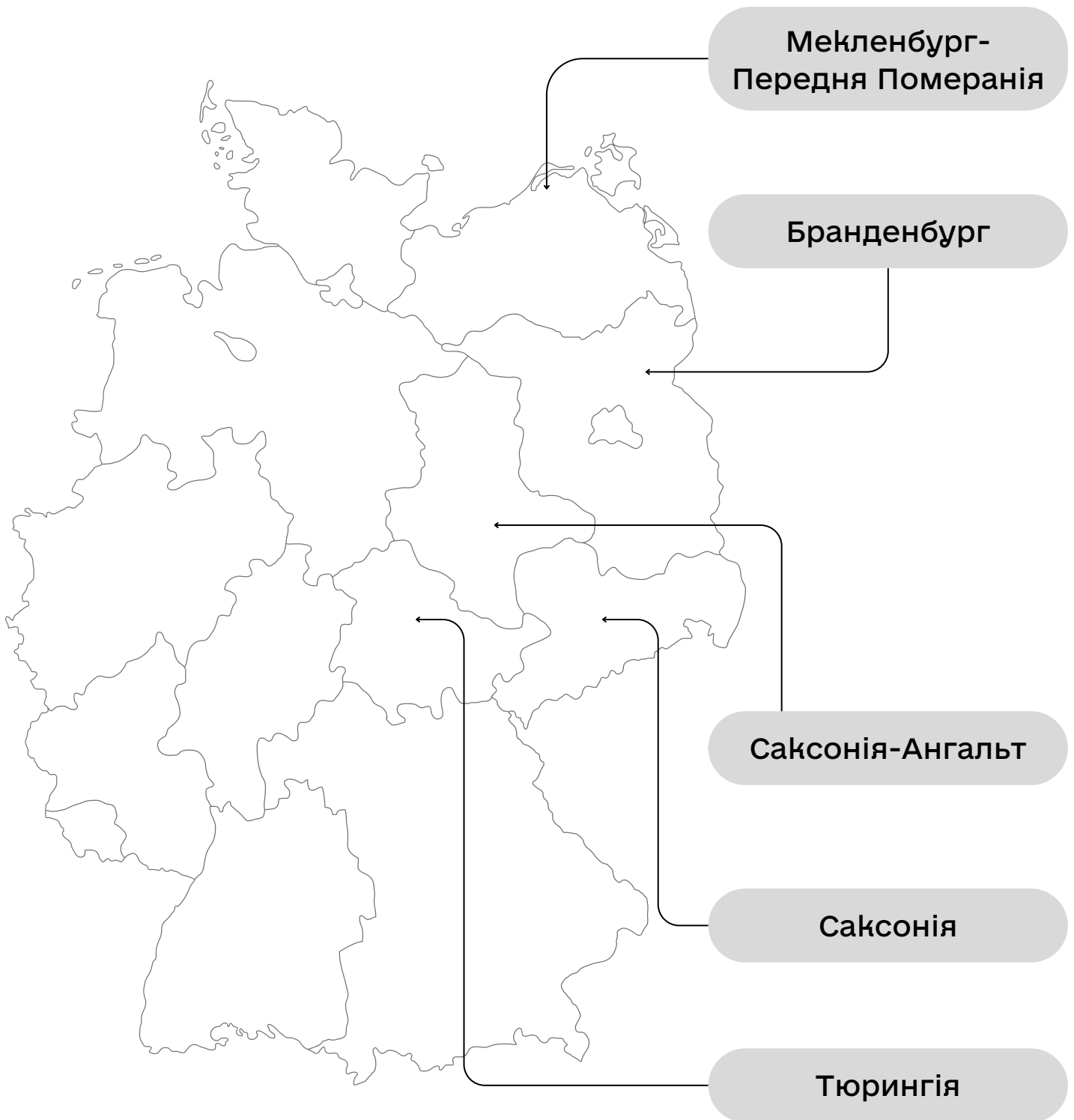
Центр і «богемні» райони (Mitte, Friedrichshain-Kreuzberg, частина Pankow) — традиційна опора ліволіберальних сил: «Зелених», СДПН, Die Linke.

Райони змішаного характеру (Нойкйольн, Райнікендорф, Шпандау) — мають водночас осередки ліво-ліберальних прихильників і більш консервативний електорат. Соціальна політика й безпека часто стають ключовими темами. Заможні й консервативні райони (Штегліц-Зелендорф, частини Шарлоттенбург-Вільмерсдорфа, південно-західні сегменти Темпельхоф-Шенебурга) — стабільна база ХДС і частково FDP

Джентрифікація та житлове питання — наскрізна проблема в усіх районах: від суто «богемного» Кройцбурга до «спальних» панельних мікрорайонів у Марцан-Хелленсдорфі. Дискусії про регулювання ринку нерухомості, стримування орендних ставок, розширення соціального житла дуже впливають на рейтинги партій, що обіцяють захищати інтереси орендарів.

Таким чином, політичний ландшафт Берліна залишається строкатим: у кожному районі є свій «коктейль» демографічних та економічних чинників, які посилюють певні партії й ідеології. Більшість із цих трендів мають багаторічну історію, а також підживлюються сучасними проблемами (інфляція, міграція, вартість життя, екологія), що й пояснює актуальні тенденції в кожному конкретному берлінському окрузі.

Розділ II. Східна Німеччина

У список східнонімецьких земель зазвичай прийнято долучати землі колишньої НДР – а саме Саксонію, Саксонію-Ангальт, Тюрингію, Бранденбург та Мекленбург-Передню Померанію. На цих землях проживає 20% від усього населення Німеччини – попри це, відповідні краї стали ареною для політичного протистояння, оскільки виборці зі Сходу схильні частіше змінювати свої виборчі вподобання, ніж представники Заходу та Півдня ФРН.

Варто відзначити, що на виборчі преференції жителів Сходу Німеччини досі впливає період радянської окупації. «Шрам» колишнього поділу Німеччини і досі видно на мапі. Східнонімецькі провінції завжди більш прихильні до радикальніших партій, як Die Linke – або ж ультраправих, як AfD.

Однією з причин такого політичного розподілу вважається менша репрезентація східних німців у процесах управління державою та навіть самоусвідомлення як «другого сорту». Відповідно до дослідження науковців з Ляйпцигського університету, 18% представників східнонімецької еліти вважає своє походження значним недоліком для своєї кар'єри.

На думку представниці Дрезденського університету Францішки Робер, багато виборців звертаються до консерваторів через розчарування у політиці Шольца, в той час як інші громади, особливо в сільській місцевості на сході Німеччини, відчують себе забутими – через що на знак протесту підтримують AfD.

Минулі вибори у Східній Німеччині показали значну підтримку СДПН – партія здобула більшість у Мекленбург-Передній Померанії, Саксонії-Ангальт та Бранденбурзі. Найбільшу підтримку AfD тоді надали Саксонія та Тюрингія.

Модель YouGov показує значну підтримку AfD у східних регіонах країни перед майбутніми виборами та прогнозує значну перевагу «Альтернативи» у всіх східнонімецьких землях – єдиний виняток складає округ Потсдам біля Берліну, де СДПН зберігає лідерство.

Саксонія

У 2014 році саме в Дрездені виник рух «Патріотичні європейці проти ісламізації Заходу», який організовує мітинги проти практики надання притулку в країні та, як стверджують його прихильники, процесу "ісламізації" німецького населення.

На національному рівні виборці Саксонії уже не вперше підтримують «Альтернативу» – так, на виборах 2021 року партію підтримала більшість у регіоні з 24,6% підтримки. 2024 року на виборах до парламенту землі Саксонія перемогла партія ХДС, яка сформувала третій уряд Міхаеля Кретчера з СДПН та «Зеленими».

До 2017 року Саксонія вважалась оплотом ХДС. Саксонія залишається регіоном із нижчими зарплатами та вищим рівнем безробіття порівняно із Заходом. Економічні виклики, що з'явилися після возз'єднання Німеччини, тут досі залишаються актуальними. Частина населення вважає, що ХДС не зміг забезпечити рівномірний розвиток країни, а регіон залишається менш пріоритетним для федерального уряду.

Підтримка АдН може розглядатися не лише як певна форма протестного голосування, адже частина опитаних кореспондентами ВВС прихильників партії у Саксонії щиро сподіваються і вірять, що АдН може вивести Німеччину на шлях радикальних змін.

Тюрингія

Попередні вибори до ландтагу привернули значну національну та міжнародну увагу, оскільки вперше в історії ФРН як держави для обрання посадової особи було залучено голоси ультраправої партії, АдН. Урядова криза 2020 року в цьому регіоні була спричинена обранням Томаса Кеммеріха (ВДП) міністром-президентом Тюрингії 5 лютого 2020 року за допомогою голосів від «Альтернативи», ХДС та ВДП. Таке обрання привернуло увагу та отримало негативні коментарі від канцлерки Меркель та лідера ВДП Лінднера.

Одразу після виборів Кеммеріх знову виключив будь-яку співпрацю з АдН і натомість запропонував ХДС, СДПН та Зеленими разом сформувати позапартійний кабінет. Однак вони одразу ж відкинули цю пропозицію. Натомість попередня «червоно-червоно-зелена коаліція» висунула йому ультиматум про відставку.

За кілька днів, 8 лютого 2020 року Кеммеріх подав у відставку і виконував обов'язки міністра до обрання Бодо Рамелова міністром-президентом 4 березня 2020 року. Криза також стала наслідком виборів у федеральній землі Тюрінгія 2019 року, на яких жодна урядова коаліція в Німеччині не отримала більшості. Кеммеріх був розкритикований як «політичний опортуніст» та «людина, що порушила домовленість».

Після суперечливого обрання Кеммеріха Аннегрет Крамп-Карренбауер пішла у відставку з посади федерального лідера ХДС, Майк Морінг зняв свою кандидатуру з посади земельного лідера ХДС і лідера парламентської партії в Тюрингії, а Крістіан Хірте, уповноважений федерального уряду у справах нових земель, був звільнений з посади.

Наступні регіональні вибори 2024 року виграла «Альтернатива» з результатом у 32.8% голосів. Коаліція у локальному ландтагу була створена за допомогою ХДС, СДПН та Альянсу Сари Вагенкнехт (БСВ). АдН отримала достатньо голосів, щоб заблокувати певні рішення, які потребують більшості у дві третини голосів, такі як призначення нових суддів Конституційного суду, внесення змін до конституції федеральної землі та обрання членів комітету з питань спецслужб, що посилює позицію партії і створює можливості для формування тимчасових коаліцій, наприклад, з БСВ, щодо конкретних питань.

Відповідна ситуація може стати прецедентом та спонукати до внесення змін до конституцій інших федеральних земель, а також до конституції федеративної республіки, щоб захистити конституційні суди від впливу АдН.

Саксонія-Ангальт

На попередніх виборах 2021 року ХДС отримав несподівано сильний результат – 37,1% голосів, що на 7,4 відсоткових пункти більше попередніх. Опозиційна Альтернатива для Німеччини отримала 20,8%, що на 3,4 відсоткових пункти менше за попередній результат. Ліві та СДПН отримали найгірші результати у регіоні, набравши 11,0% та 8,4% відповідно. ВДП, якій трохи не вистачило до Ландтагу в 2016 році, 2021 року отримали 6,4% голосів і 7 місць. Зелені фінішували з несподівано низькими 5,9%, що лише трохи покращило їхній попередній результат.

Напередодні виборів ХДС випереджав АдН в деяких опитуваннях, в той час як більшість інших показували, що вони йдуть нога в ногу, причому ХДС отримував близько 30% підтримки. Несподівана перемога ХДС, яка покращила свій результат 2016 року і здобула більшість у кожному окрузі землі, хоча й трохи програла в окрузі Цайц, значною мірою пояснюється особистою популярністю багаторічного очільника регіону Хазелоффа, який на той час був міністром-президентом з найвищим рейтингом прихильності до себе.

Це дозволило йому привести власну партію до перемоги, незважаючи на низькі результати опитувань ХДС по країні та на федеральних виборах. Місцевий лідер АдН Олівер Кірхнер був майже невідомий широкому загалу, а опитування показували, що він отримав би підтримку менше 10% виборців, якби міністр-президент обирався б на прямих виборах.

Бранденбург

Торік у Бранденбурзі, паралельно із Саксонією та Тюрингією, відбувались вибори до ландтагу. Попри скепсис та результати попередніх опитувань, які показували, що СДПН отримає друге місце, політична сила продовжила керувати Бранденбургом. СДПН сильна у цьому регіоні з 1990 року, й після крайніх виборів залишається найчисленнішою в ландтагу землі з перевагою в п'ять відсоткових пунктів на свою користь.

Альтернатива для Німеччини отримала шість відсоткових пунктів і набрала трохи більше 29% голосів. Альянс Сари Вагенкнехт (BSW) дебютував з 13,5%, за ним слідував ХДС, який знизив свій результат до 12%. Зелені зазнали краху і не подолали 5% виборчий поріг, втративши всі свої місця. Ліві також зазнали значних втрат і не пройшли до Ландтагу, як і Вільні виборці. ВДП, яка отримала 9,3% голосів на федеральних виборах 2021 року в Бранденбурзі, впала до 0,8% голосів, що стало найгіршим результатом на виборах до парламенту за всю історію.

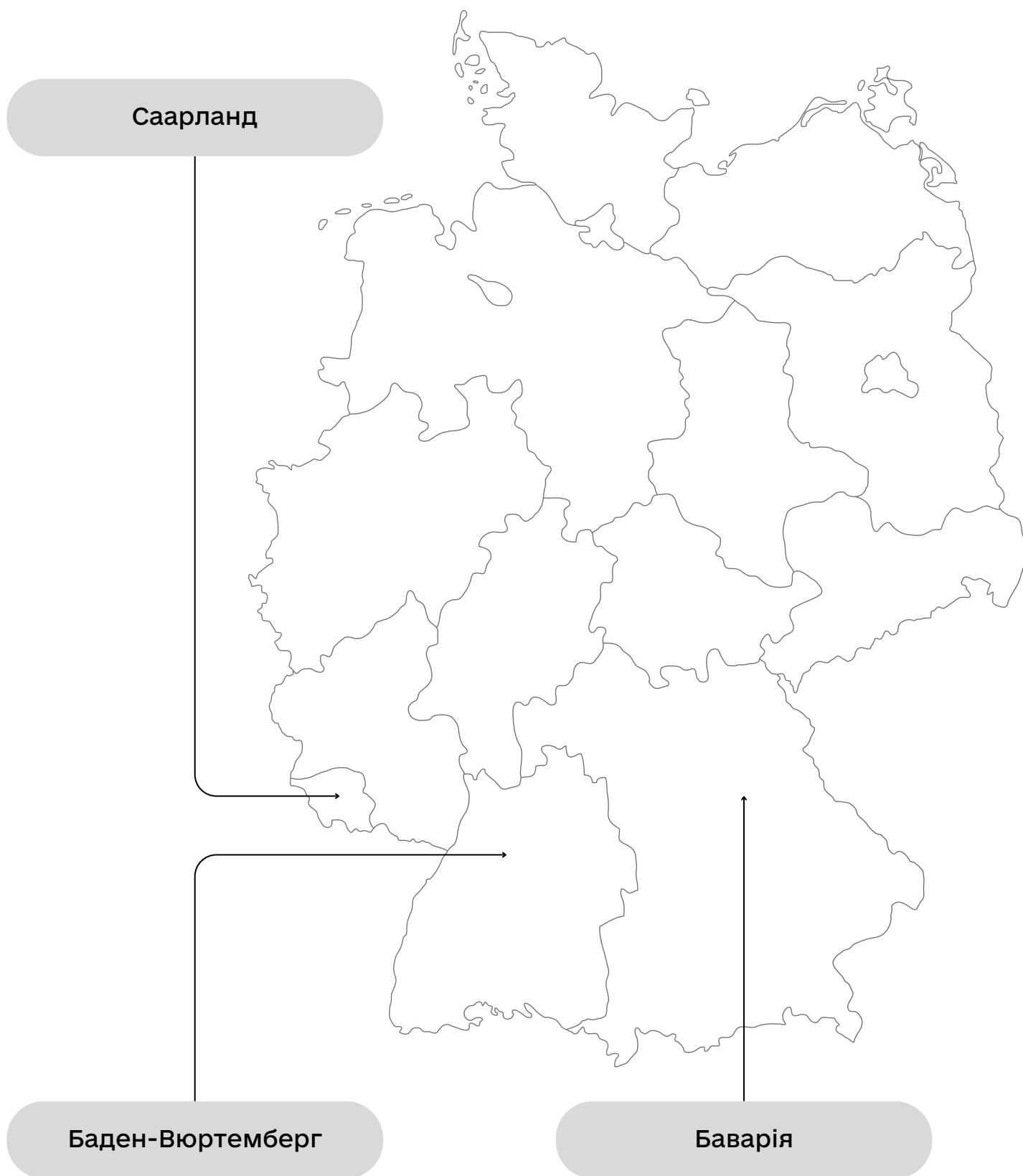
За результатами виборів СДПН сформувала місцевий уряд з Альянсом Сари Вагенкнехт.

Мекленбург-Передня Померанія

На локальних виборах у 2021 році СДПН здобула переконливу перемогу з майже 40% голосів, що на дев'ять відсоткових пунктів більше, ніж у 2016 році. Опозиційна «Альтернатива для Німеччини» (АдН) залишилася другою за величиною партією, але отримала менше 17%. ХДС зафіксував найгірший результат в країні з 13,3%, Ліві також знизилися до 10%. Зелені та Вільна демократична партія (ВДП) набрали близько 6% голосів і повернулися до Ландтагу після того, як раніше вибули з нього у 2016 та 2011 роках відповідно.

Після виборів СДПН вирішила сформувати коаліцію з лівими, а не продовжувати уряд з ХДС. Міністр-президент Швезіг була переобрана на посаду міністра-президента 15 листопада з 41 голосом з 79.

Розділ III. Південна Німеччина. Баварія.

Південна Німеччина, представлена Баварією, Баден-Вюртембергом і Сааром, є традиційною опорою консервативних сил, насамперед Християнсько-соціального союзу (ХСС) у Баварії та Християнсько-демократичного союзу (ХДС) у Баден-Вюртемберзі та Саарі. Ці регіони є економічно розвиненими, технологічно прогресивними та водночас глибоко вкоріненими у своїх історичних традиціях, що безпосередньо впливає на їхній політичний ландшафт.

Баварія традиційно є бастионом ХСС, і попри періодичні коливання рейтингів, партія зберігає міцні позиції. За останніми опитуваннями, ХСС має значну підтримку, тоді як «Альтернатива для Німеччини» (АдН) поступово нарощує вплив, особливо серед виборців, незадоволених міграційною політикою та енергетичним курсом федерального уряду. Невдоволення викликає відмова від ядерної енергетики, що гостро відчувається у промисловому регіоні, де електроспоживання є критично важливим. Водночас Баварія залишається однією з найзаможніших земель, що дозволяє правлячій партії робити ставку на економічну стабільність і розвиток інновацій, зокрема у сферах квантових технологій та штучного інтелекту.

Баден-Вюртемберг демонструє інший політичний баланс. Земля, яка є домом для великих промислових концернів, таких як Mercedes-Benz та Bosch, традиційно схилялася до ХДС. Проте за останні десятиліття в регіоні набрали вагу «Зелені», які керують земельним урядом із 2011 року. Їхня політика орієнтована на екологічний перехід, розвиток відновлюваної енергетики та підтримку технологічних інновацій. Однак ця стратегія не завжди знаходить однозначну підтримку серед населення, особливо в умовах економічної турбулентності. Популярність АдН тут нижча, ніж у Баварії, але вона поступово зростає, зокрема серед консервативного електорату, незадоволеного міграційною політикою.

Саар, найменша з німецьких федеральних земель, має дещо інший політичний ландшафт. Колишній індустріальний центр, що зазнав серйозних економічних трансформацій після занепаду вугільної промисловості, традиційно тяжіє до СДПН. Проте останніми роками ХДС відновлює свої позиції, використовуючи питання економічного розвитку та безпеки як ключові передвиборчі аргументи. Водночас АдН має певну підтримку серед протестного електорату, хоча її вплив тут залишається обмеженим порівняно з іншими землями.

Таким чином, південна Німеччина загалом зберігає вірність традиційним партіям, хоча внутрішні трансформації, зокрема питання енергетичної політики та міграції, впливають на динаміку політичних уподобань. Чи зможуть ХДС/ХСС утримати свої позиції під тиском «Зелених» і АдН – залишається відкритим питанням напередодні нових виборів.

Баварія

На замовлення земельного ландтагу Баварії берлінський інститут Infratest dimap провів репрезентативне опитування серед баварців для визначення стану справ демократії у регіоні. Дослідження проводилося з 9-го вересня по 1-ше жовтня 2024 року. Відповідно до нього, громадяни Вільної Держави, незважаючи на всі потрясіння, висловлюють високу підтримку демократії, а саме 83% опитаних вважають демократію єдиним правильним політичним режимом. Дещо нижчим є відсоток людей, які позитивно оцінюють демократію в регіоні, він складає 76% на противагу 23%, які ставляться скептично.

Проте, настільки висока підтримка демократії в Баварії, зовсім не означає, що вона не зіштовхується з проблемами. Таким чином, 34% баварців відчувають сильну небезпеку для демократії. Найбільша кількість опитаних вважають, що зростаюча популярність ультраправої партії АдН становить неабияку загрозу для регіону. Другою важливою проблемою називають питання міграції, а також економічні виклики.

Січневе опитування на замовлення BR, проведене Infratest dimap, показує, що АдН значно покращила свій результат з останніх федеральних виборів. Причиною такого стрімкого росту популярності ультраправих є все більше незадоволення населенням міграційної політики теперішнього уряду, а також зелена повістка в економіці, яка сильно б'є по енергетичному сектору країни. У свою чергу, АдН вимагають жорсткішого контролю над міграцією, що справді впливає на думку населення. Варто лише пригадати останні терористичні атаки в Магдебурзі, де чоловік на авто врізався у натовп людей, та Ашаффенбурзі, коли психічно неврівноважений чоловік вбив двох людей, серед яких 2-річна дитина. В обох випадках нападниками є мігранти, що ще більше загострює соціальну напругу та покращує передвиборчі позиції ультраправих. ХСС, керівна партія регіону, також підтримує ідею жорсткішої регуляції міграційного процесу в країні. Керівник парламентської групи ХСС Клаус Холчек наголошує на важливості впорядкованої міграції для відчуття безпеки населення.

Іншою темою для палких дискусій є економіка, а саме енергетична сфера, яка за останні роки потерпає від курсу Олафа Шольца на відмову від ядерної енергії на користь вітрової. Проте, ситуація складається насправді зовсім протилежна. Зокрема, для баварців АЕС є надзвичайно важливі, так як регіон є промисловим, що у свою чергу зумовлює величезну потребу в електроенергії, яку вітровим станціям важко покривати через банальну причину: вітер не завжди дме. АдН та ХДС/ХСС критикують рішення канцлера Німеччини повністю відмовитися від ядерної енергії. Зважаючи на значну підтримку цих партій з боку населення, можна констатувати, що німці поступово також усвідомлюють вигоду від використання АЕС, проте питання знешкодження ядерних відходів залишається дискусійним.

11 лютого 2025-го року земельний уряд Баварії, який очолюють ХСС, провів засідання, на якому, зокрема, зачіпали тему ядерної енергії. Тож уряд погодився продовжувати розвивати технології ядерного синтезу для того, щоб досягти економічної переваги.

Також було обговорено вливання інвестицій для розвитку Мюнхенської квантової долини та ШІ BavariaKI.

Також було обговорено вливання інвестицій для розвитку Мюнхенської квантової долини та ШІ BavariaKI. Загалом ХСС спирається на інноваційний підхід та вважають розвиток технологій основоположною метою для загального процвітання як Баварії, так Німеччини загалом.

Після засідання кабінету міністрів прем'єр-міністр Баварії Маркус Зедер від ХСС заявив про своє бажання відновити роботу АЕС Isar 2 поблизу містечка Ландсгут в Нижній Баварії, повідомляють в BR. Проте, дана ініціатива зіштовхується з реальністю, оскільки АЕС вже майже рік перебуває у процесі демонтажу і для її відновлення потрібно чимало грошей. Крім того, наразі немає достатньої кількості спеціалістів, які могли б обслуговувати Isar 2. Однак дана заява підтверджує серйозну налаштованість ХСС відновлювати ядерну енергетику регіону.

Наразі саме ХСС та АдН мають провідні позиції у Баварії. Обидві партії після розпаду федеральної коаліції проводять активну агітаційну політику для залучення на свій бік якомога більше громадян. Як ХСС, так і АдН опрацювали ключові проблеми політики СДПН та тиснуть на актуальні питання, які палко обговорюються в соціумі. Тож, постає питання: «Чи зможе ХСС зберегти провідну роль у Баварії під натиском свого ультраправого опонента?».

Розпад попередньої коаліції відбувся поза планом: зазвичай вибори проходять кожні 4 роки. Остання коаліція була обрана в 2021 році, коли панівне місце отримала Соціал-демократична партія Німеччини на чолі з Олафом Шольцом, а поруч з нею опинилися партії «Союз-90/Зелені» та Вільна демократична партія. Насамперед безлад всередині коаліції став наслідком різних підходів до подолання економічних проблем у Німеччині, які виникли після припинення активної співпраці з Росією у сфері енергетики.

Партія Шольца стрімко втрачає популярність станом на лютий 2025 року. СДНП отримала лише 15% підтримки на противагу 30% ХДС/ХСС, на якій ми звернемо особливу увагу. Баварії притаманні загальні тенденції у підтримці лідера виборів, адже за показниками соціальних опитувань інституту INSA партія ХСС лідирує з 44% у цій німецькій землі. Результат виріс на 7% з останніх місцевих виборів, що відбулися у 2023 році. На другому місці в Баварії опинилася «Альтернатива для Німеччини» з 12% прихильників, але вона йде пліч-о-пліч з 11% Зелених. Статистичні дані демонструють цікаві факти, однак варто зосередитися на більш детальному аналізі та причинах такого розподілу сил.

Християнсько-демократичний союз і Християнсько-соціальний союз разом становлять фракцію у Бундестазі. Вони мають глибоке коріння в Німеччині та довгу історію, адже були створені ще після Другої світової війни. Цьому сприяли Західні держави, які не хотіли допустити «експорту революції» зі східної частини Німеччини та приходу до влади комуністів чи соціал-демократів. ХСС – виключно баварська партія, яка діє на теренах цієї землі, а в решті Німеччини функціонує ХДС. Так було запроваджено ще в повоєнні часи й стан речей залишається незмінним. Основою сестринських партій стала ідея християнської демократії, яка була стовпом антинацистських настроїв довгий час та наразі зберігає доволі міцні позиції. ХДС/ХСС керувала урядом більшість часу та має великі шанси повернути традиційний лад.

Прихильність до ХСС у Баварії значно впливає на загальну кількість місць, які блок отримає в уряді. Традиційно Християнсько-соціальний союз має найбільшу підтримку в Баварії, відображаючи її релігійну ідентичність та культурну спадщину. Попри це, блок не зміг обігнати СДНП у 2021, адже зайняв рекордно низькі позиції у розмірі 24,1%. У Баварії ХСС також здобув найгірший результат – 31,7%. Тоді до суттєвого зниження рейтингу ХДС/ХСС призвело накопичення проблем напередодні, які посприяли симпатіям до СДНП в суспільстві. Партія потребувала внутрішніх змін та сильного лідера, що міг би зрівнятися з попередньою канцлеркою Ангелою Меркель.

У 2025 ми спостерігаємо, що тепер основний удар тримає СДНП, а лідер ХДС Фрідріх Мерц готовий виводити блок з політичної стагнації.

ХДС/ХСС називає політику «світлофорної коаліції» на чолі з Шольцом провальною та пропонує зміни у низці питань. Для Мерца боротьба з біженцями стала одним з ключових пунктів політичної програми: він звинувачує нелегальних мігрантів у збільшенні рейтингу злочинності. Німеччина після Другої світової поставила благородну мету – стати прихистком тих, хто страждає від війн, закріпивши це у своєму законодавстві. Однак на практиці ідея породжує суперечки всередині держави через погану асиміляцію народів з мусульманських країн. Баварія підтримує запропоновані ХДС/ХСС зміни в міграційній політиці, зокрема й через гучний випадок на її землях. Біженець з Афганістану напав з ножем на людей у парку, внаслідок чого загинули чоловік та дитина. Мотив розслідується, але поки трагедія вважається проявом тероризму.

Ініціативу щодо більшого контролю над біженцями підтримує і ультраправа партія «Альтернатива для Німеччини», яка перебуває на другій сходинці соціальних опитувань з 20% прихильників. Нещодавно ХДС зробили ризикований крок та пішли на неприпустиму співпрацю з ультраправими для ухвалення резолюції щодо радикального посилення міграційного законодавства, яка, зрештою, провалилася 31 січня. Однак такий поворот до відкриття дверей «Альтернативі для Німеччини» в коаліції, після чого 160 тис людей вийшли на вулиці Берліну в знак протесту, попри стрімке зростання партії у рейтингах.

Отже, у будь-якому разі позиції ХСС у Баварії залишаються міцними, а відрив ультраправих від неї занадто великий. Це посилюється історичним значенням партії для Баварії, адже вона зберігає в собі місцеву ідентичність та цінності землі, адже діє тільки на її території і традиційно здобуває тут найбільшу кількість прихильників. Посилення міграційної політики Мерцем відповідає інтересам німецького суспільства, зокрема в Баварії, де проживає значна його частина.

Баден-Вюртемберг

У Баден-Вюртемберзі десятиліттями найбільшу кількість голосів отримують християнські демократи. Навіть 2021 року, коли ХДС здобув найгірший в історії результат (24,8%) у південно-західній федеральній землі, партія фінішувала вище за решту конкурентів і стала єдиною землею поруч із Баварією, де ХДС спромігся посісти перше місце. Так і наразі ХДС міцно тримає першу сходинку із прогнозованими 33% з Баден-Вюртемберга походять деякі надважливі фігури у партії, як-от проукраїнський «яструб» Родеріх Кізеветтер (Ален). У виборчому окрузі Оффенбург протягом півстоліття незмінним кандидатом лишився нині покійний Вольфганг Шойбле, колишній міністр внутрішніх справ та фінансів в урядах Меркель.

Суттєво зміцнила позиції «Альтернатива»: якщо 2021 року євроскептики фінішували з 9,6% голосів, то наразі соціопитування демонструють 16-18% прихильності виборців. Навіть попри те, що дана цифра нижча за середню (близько 20%) по Німеччині, і значно поступається східним землям, прогрес ігнорувати неможливо. Оплотом АДН у БВ слід вважати місто Пфорцхайм, яке перманентно перебуває у важкому фінансовому становищі і наразі має третій найвищий рівень безробіття в державі та високу частку іммігрантів.

Близько половини опитаних у Баден-Вюртемберзі не заперечували б проти коаліції ХДС та АДН на федеральному рівні.

Соціал-демократи і Зелені, своєю чергою, серйозно втратили політичні бали. 2021 був для лівих центристів роком приголомшливого успіху: СДПН здобули найкращий результат з часів канцлерства Шрьодера, а Зелені – будь-коли. Тепер же опитування від Statista дає їм 13% і 14% відповідно (інше опитування від Infratest dimar дає СДПН 12%, Зеленим – 18%). Традиційно ці партії мають найбільше підтримки у великих містах – Штуттгарті, Фрайбурзі, Карлсруе, Маннгаймі та Гайдельберзі. Провідні фігури у партії Зелених, Рікарда Ланг та Джем Оздемір, походять з Баден-Вюртемберга, поруч із ними – очільниця СДПН Саскія Ескен.

Зелені також знаходяться у досить стабільній правлячій коаліції з ХДС у ландтазі. Водночас, мотивації виборців різняться під час виборів до ландтагу та федерального парламенту, і вирішальною тенденцією нині лишається загальнонімецький тренд на втрату партіями «Світлофора» популярності.

Вільні демократи так само втратили половину симпатиків у Баден-Вюртемберзі, вочевидь – на користь АдН, однак тут симпатії до них найбільші в усій країні – на рівні 5-7%.

Цікавою тенденцією є нахил терезів у міжусобиці ССВ та Лівих то у бік першого – прохідні 5% проти 3%, то у бік других – 5% проти 4%. Менше з тим, обидві партії, вочевидь, «з'їли» частину виборців лівого нахилу у соціал-демократів та зелених.

Саарланд

Саар має лише 4 виборчі округи, і у всіх чотирьох минулого разу гору взяли СДПН. Тепер же, схоже, їм доведеться поступитися місцем ХДС.

За даними Statista, між ХДС та СДПН тут мінімальний розрив – 25% проти 24%. Водночас, більш актуальні дані свідчать про тенденцію до зростання ХДС. Імовірно, СДПН здобуде 2 прямих мандати замість чотирьох.

АдН поступається з невеликим відривом – середньостатистичні 20%. Зростання близько вдвічі порівняно з 10%, набраними у Саарі 2021 року.

2021 року Зелених було дискваліфіковано з виборів у Саарі через порушення законодавства: партійний список було змінено поза терміном. Тепер же партія може розраховувати на прохідний відсоток. Щоправда, тут він нетипово низький для Заходу Німеччини: 6%. Імовірно, негативний вплив мав скандал 2021 року, згаданий вище.

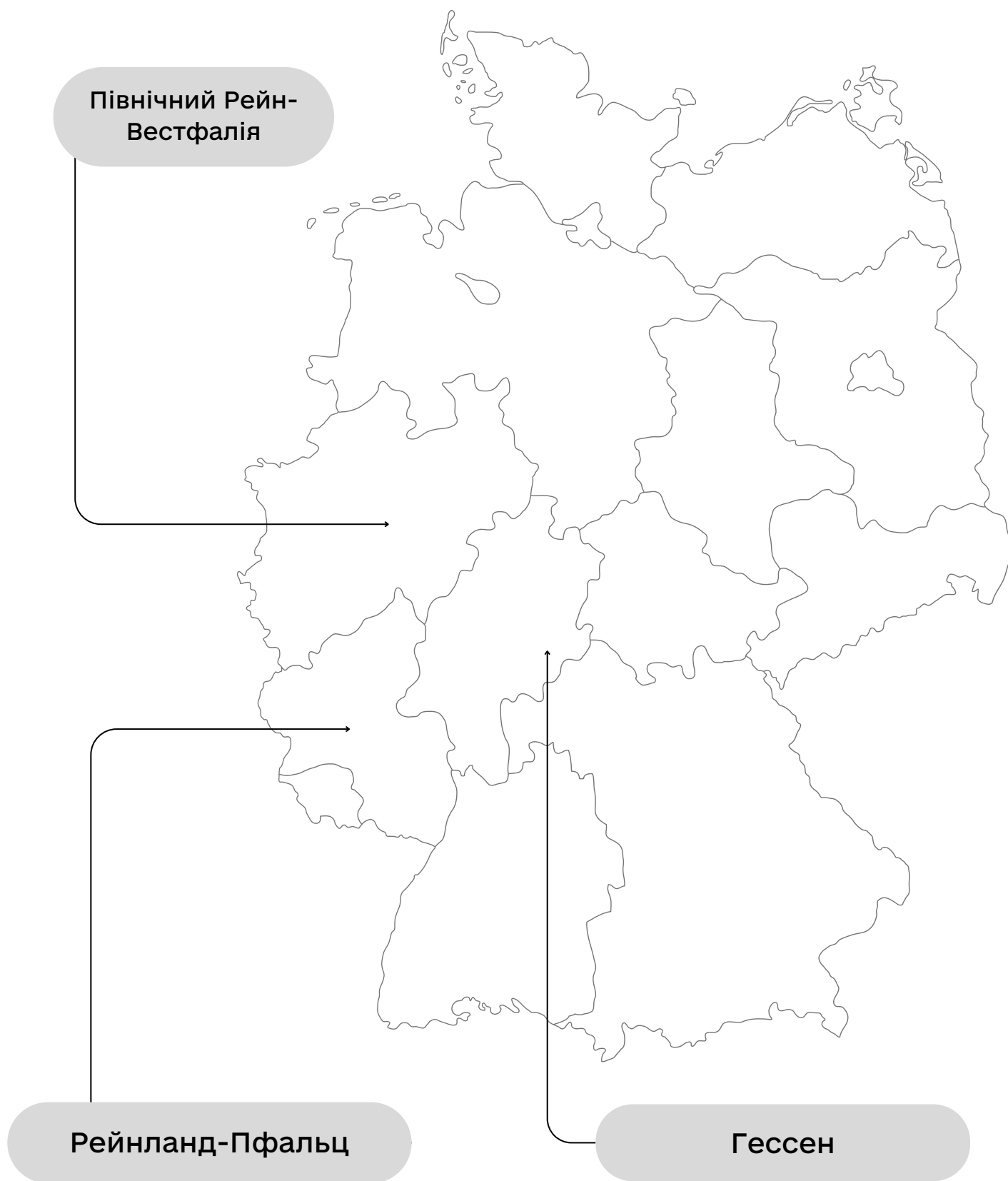
На рівні 5% балансує ВДП.

Натомість, Союз Сари Вагенкнехт має в Саарі серйозну підтримку.

За опитуванням від січня, партія має близько 7% симпатій. Порівняймо: на виборах до Європейського парламенту партія здобула в Саарі 7,9% підтримки і майже повністю «з'їла» голоси Лівих. Причина успіху неординарна: річ у тім, що чоловіком Сари Вагенкнехт є Оскар Лафонтен, ветеран німецької політики, міністр фінансів в уряді Шрьодера, колишній голова СДПН, колишній співголова та співзасновник Лівих, а також міністр-президент Саарланду з 1976 по 1985 рр. Пізніше Лафонтен очолював парламентську групу Лівих в парламенті землі Саар протягом 13 років, починаючи з 2009 року, під його керівництвом Ліві завжди були значно сильнішими в Саарі, ніж деінде на заході Німеччини. У березні 2022 року Лафонтен більше не балотувався на земельних виборах і порвав з Лівіою партією. В результаті Ліві зникли з земельного парламенту з 2,6% голосів.

Лафонтен родом із Саару і разом із дружиною проживає у місті Мерциг, там само. Його авторитет у регіоні зумовлює і неабияку популярність партії його дружини, лишаячи без голосів Лівіцю.

Розділ IV. Західна Німеччина

Західна Німеччина, а саме землі Гессен, Рейнланд-Пфальц та Північний Рейн-Вестфалія, є ключовим регіоном країни як у політичному, так і в економічному плані. Ці землі поєднують потужну промислову базу, фінансові центри та густонаселені урбаністичні зони, що формує складну й динамічну електоральну карту. Традиційно тут домінували ХДС та СДПН, проте останні вибори продемонстрували зростання впливу «Зелених» і АдН, що свідчить про еволюцію політичних настроїв.

Гессен є стратегічно важливим регіоном, оскільки тут розташований фінансовий центр Франкфурт-на-Майні, що впливає на економічну та політичну стабільність не лише землі, а й усієї країни. Політична боротьба між ХДС і СДПН у Гессені була напруженою протягом останніх десятиліть, однак зростання популярності «Зелених» змінює традиційний баланс сил. Екологічні питання, реформи транспортної інфраструктури та енергетична політика стають визначальними факторами для виборців.

Рейнланд-Пфальц відзначається доволі стабільною підтримкою СДПН, яка традиційно має сильні позиції в регіоні. Однак станом на зараз лідером є ХДС. Ця федеральна земля є важливим центром виноробства, аграрного виробництва та військово-промислового комплексу. Чинний уряд на чолі з соціал-демократами акцентує увагу на питаннях регіонального розвитку, підтримки середнього бізнесу та «зеленої» енергетики. Водночас АдН має обмежений вплив, хоча її підтримка зростає серед протестного електорату, особливо в сільських районах.

Північний Рейн-Вестфалія, найбільш населена федеральна земля Німеччини, є ключовим полем битви між СДПН і ХДС. Колись це був бастион соціал-демократів, проте економічні трансформації, пов'язані із занепадом вугільної промисловості та змінами на ринку праці, призвели до перерозподілу політичних уподобань. Наразі тут спостерігається баланс сил між традиційними партіями, тоді як «Зелені» набирають вагу, особливо в урбаністичних центрах, таких як Кельн і Дюссельдорф. Водночас АдН посилює позиції серед консервативного протестного електорату, зокрема на сході землі.

Таким чином, Західна Німеччина залишається політично строкатим регіоном, де триває боротьба між традиційними партіями та новими силами, які використовують виклики енергетичної трансформації, міграційної політики та соціально-економічних змін для мобілізації виборців

Рейнланд-Пфальц

ХДС все ще впевнено лідирує у федеральній землі Рейнланд-Пфальц. Про це свідчить нове опитування SWR. Однак партія втратила два відсоткові пункти порівняно з попереднім опитуванням у грудні.

Згідно з опитуванням, ХДС наразі має 33 відсотки голосів у Рейнланд-Пфальці. СДПН залишається на другому місці з 19%, за нею слідує АдН з 18% (зростання на два відсоткових пункти). Зелені покращили свій результат на один пункт до 13%. ВДП, Лівиці та ССВ соціологія віщує по 4 відсотки, що згубно впливає на шанси потрапити до Бундестагу.

Слід зазначити, що СДПН має у цій землі досить міцні позиції. Особливо це стосується виборчого округу Кайзерслаутерн. Тут виборча кампанія соціал-демократів побудована на гаслі «Lautern bleibt rot!» (нім. Лаутерн залишиться червоним!)

І навпаки, лібералам з ВДП не варто очікувати успіху у Рейнланд-Пфальці: їх дискредитував вихід міністра транспорту Фолькера Віссінга з партії під час розвалу коаліції «Світлофор». Віссінг походить із міста Ландау-ін-дер-Пфальц.

Зеленим у Рейнланд-Пфальці міг серйозно зашкодити скандал, пов'язаний із саботажем верхівкою молодіжного крила партії виборчої кампанії та виходу ними з партії загалом разом із двома членами осередку у цій федеральній землі.

Окрім очевидної переваги СДПН над Зеленими, тенденції у Рейнланд-Пфальці в цілому відображають загальні очікування: ХДС – попереду, СДПН виборює в Зелених перспективу формування з християнськими деморкратами коаліції, АдН наближається до позначки 20%, а ВДП, Ліві та ССВ борються за прохідні 5%.

Гессен

На останніх федеральних виборах СДПН була найсильнішою партією в Гессені з 27,6% голосів. За нею йшли ХДС (22,8%), Зелені (15,8%), ВДП (12,8%), АдН (8,8%) і Ліві (4,3%).

Цьогоріч результат буде сильно відрізнятись, а боротьба за голоси в Гессені є однією з найбільш напружених у всій Німеччині. За даними Statista, ХДС лідирує у виборчих перегонках із 28%. На другому місці замість АдН розташувалася СДПН із 19%, сама ж Альтернатива має 17%. Ненабагато меншою підтримкою користуються Зелені – 16%. Відносно успішно просувається кампанія вільних демократів, які мають у Гессені 6% симпатій. Лівиця та партія Сари Вагенкнехт виборюють кожен голос із 3-4% підтримки.

Поміж сотнями кандидатів у Гессені можна зустріти важливі персоналії: тут балотуються чинна міністерка внутрішніх справ Ненсі Фезер з СДПН і віднедавна колишня міністерка освіти та науки Беттіна Штарк-Ватцінгер з ВДП. У Франкфурті (схоже, успішно) балотується до парламенту колишній очільник Зелених Овід Нуріпур. У окрузі Гіссен балотується син гессенського міністр-президента Фолькера Буф'є, Фредерік; у окрузі Ланн-Ділл – онук Гельмута Коля, Йоханнес Фолькманн, обидва представляють ХДС.

На жаль, цьогоріч не балотуватиметься один з найбільших адвокатів України з СДПН, Міхаель Рот з міста Герінген.

Північний Рейн-Вестфалія

«Хто родом із найбільшої за населенням землі, той може стати канцлером», - стверджують Politico, натякаючи на Фрідріха Мерца. У Нордрайн-Вестфалії, як свідчать дані Infratest dimap, ХДС мають суттєвий відрив від суперників із 34% підтримки. СДПН та Зелені утримують по 18%, причому для Зелених це означає зростання, а для соціал-демократів – втрату половини електорату порівняно з виборами 2021 року.

АдН збільшили підтримку вдвічі до 15%, а ВДП демонструє середньостатистичну для себе позначку у 4%, намагаючись вибороти прохід до Бундестагу.

Природно, що Вестфалію представляє багато визначних фігур. У лавах ХДС, окрім Фрідріха Мерца, можна побачити генерального секретаря партії Карстена Ліннеманна, колишнього міністра охорони здоров'я Єнса Шпанна, колишнього кандидата у канцлери Арміна Лашета, а також голову комітету Бундестагу із зовнішньої політики, симпатика України Норберта Рьоттгена. Крім того, у Вестфалії балотується очільник молодіжного крила ХДС, Йоханнес Вінкель.

На першому місці у партійному списку СДПН у Північному Рейні-Вестфалії фігурує Рольф Мютценіх, лідер фракції СДПН у парламенті і прихильник заморозки війни росії проти України. Експосол України в Німеччині Андрій Мельник відреагував на відповідні слова Мютценіха так: «Завжди казав, що цей тип був, є і назавжди залишиться найогиднішим німецьким політиком». Менше з тим, Мютценіх залишається і вкрай впливовою фігурою в німецькій політиці та у власній партії.

Друге місце у списку посіла Бербель Бас, президентка Бундестагу. Вибір між Мютценіхом і Бас був предметом суперечок всередині партії, позаяк для іміджу СДПН було б вигідно поставити на перше місце фахову та популярну серед виборців жінку. Тож чинний розподіл місць є своєрідним компромісом. Крім зазначених двох кандидатів у списку також присутня міністерка економіки Свеня Шульце.

Цікавий також виборчий список ВДП, позаяк його очолює екс-міністр фінансів і незмінний лідер партії Крістіан Лінднер. Поруч із ним, серед інших, екс-міністр юстиції Марко Бушманн та амбітна лідерка Молодих Лібералів Франциска Брандманн.

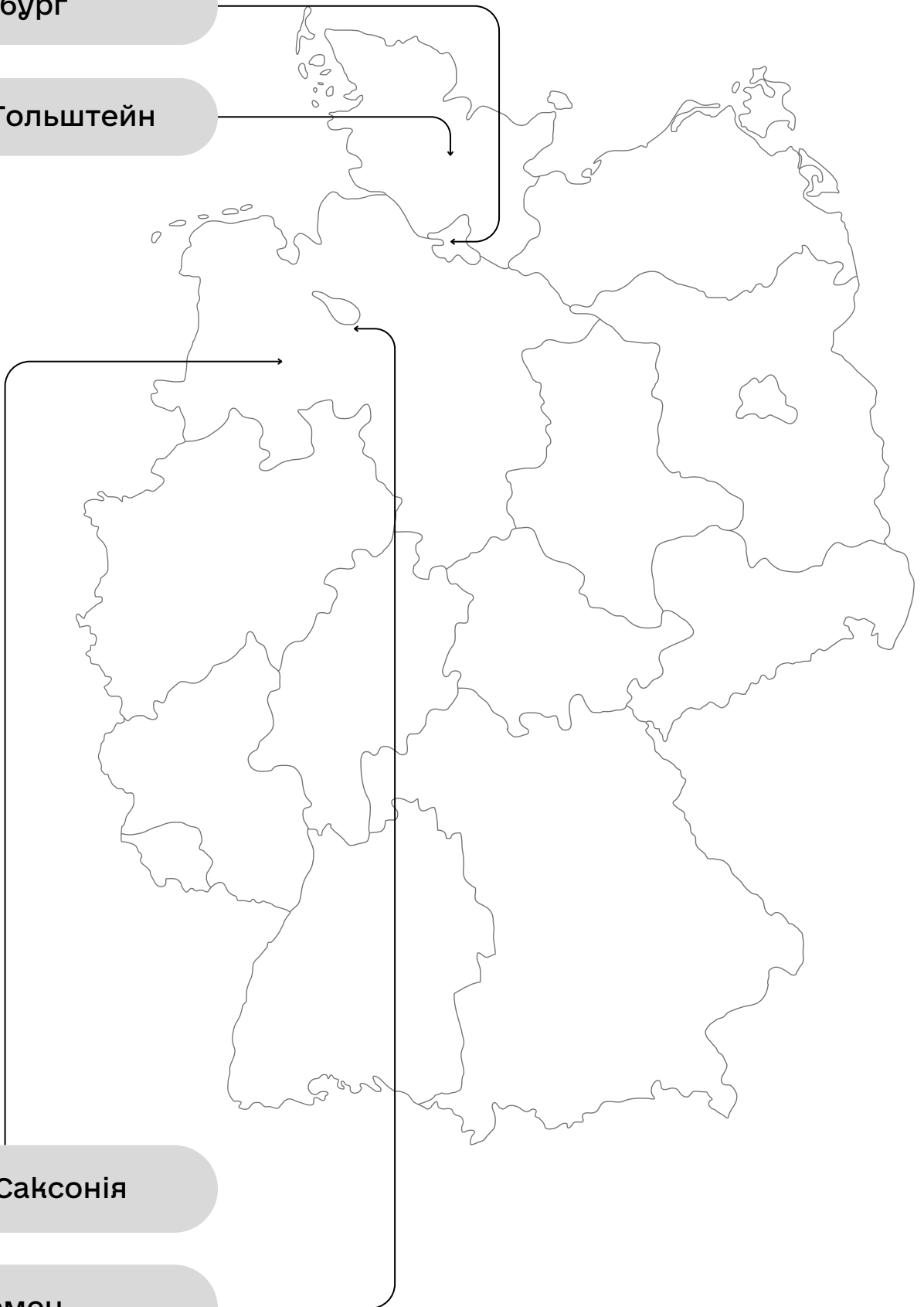
Розділ V. Північна Німеччина

Гамбург

Шлезвіг-Гольштейн

Нижня Саксонія

Бремен

Північна Німеччина – Шлезвіг-Гольштейн, Бремен, Нижня Саксонія та Гамбург – є регіоном з потужною морською економікою, розвинутою інфраструктурою та давніми політичними традиціями. Історично цей макрорегіон тяжів до соціал-демократичної та ліберальної політики, хоча в окремих землях сильні позиції має ХДС. В останні роки тут спостерігається зростання підтримки «Зелених», які активно просувають екологічну та енергетичну політику, а також поступове посилення АдН, хоча їхній вплив залишається меншим, ніж у східних і південних регіонах.

Шлезвіг-Гольштейн традиційно демонструє політичну гнучкість: тут чергуються періоди домінування як СДПН, так і ХДС, залежно від суспільних настроїв. Ключові питання для виборців включають розвиток морської економіки, підтримку відновлюваної енергетики та транспортної інфраструктури. «Зелені» мають відносно стабільну підтримку, зважаючи на екологічну спрямованість регіону, тоді як АдН залишається менш впливовою, ніж у внутрішніх землях країни.

Бремен — найменша федеральна земля, яка історично є фортецею СДПН. Соціал-демократи тут користуються традиційною підтримкою робітничого класу, особливо в портових районах, які є життєво важливими для місцевої економіки. Останнім часом «Зелені» також зміцнили свої позиції, тоді як ХДС та АдН мають значно менший вплив порівняно з іншими землями.

Нижня Саксонія є стратегічно важливим регіоном, оскільки тут розташовані великі промислові підприємства, зокрема Volkswagen у Вольфсбурзі. Виборчі симпатії розподілені між СДПН та ХДС, хоча зростає вплив «Зелених», особливо у зв'язку з дискусіями про майбутнє автомобільної промисловості та енергетичний перехід. АдН має певний рівень підтримки в сільських районах, але загалом залишається менш значущим фактором, ніж у східних землях.

Гамбург, як один із найбільш космополітичних та економічно розвинених міст Німеччини, є bastionом ліберальної та лівої політики.

СДПН традиційно має сильні позиції, хоча «Зелені» поступово нарощують підтримку завдяки своїм екологічним ініціативам. ХДС тут грає другорядну роль, а АдН залишається маргінальною політичною силою.

Загалом Північна Німеччина зберігає прихильність до соціал-демократичних і ліберальних сил, тоді як «Зелені» стають все впливовішими. ХДС намагається втримати свої позиції в Нижній Саксонії та Шлезвіг-Гольштейні, проте їм доводиться адаптуватися до нових викликів, пов'язаних із енергетичною трансформацією, міграційною політикою та економічною модернізацією регіону.

Нижня Саксонія

Нижня Саксонія – третя після Баварії та Вестфалії за кількістю місць у Бундестазі. Колись ця земля явила світу Герхарда Шрьодера, проте нині ж обличчя змінилися. Напевно можна стверджувати те, що в кабінеті міністрів буде представник цієї землі.

Станом на грудень 2024, ХДС знаходилася тут у лідерстві із 33%, а СДПН перемістилася на другу сходинку із 27%. Зелені мають лише 10%, а Альтернатива – 16%. ВДП і ССВ мають по 4%, причому останній, фактично, повністю поглинув залишки рейтингу Лівих.

Земельний осередок СДПН у Нижній Саксонії традиційно вважається ключовим з точки зору впливу на партійну політику. Цього разу ключова персоналія – це міністр оборони Боріс Пісторіус, найпопулярніший нині німецький політик. У зв'язку з цим він може відносно спокійно очікувати на вибори. Якщо СДПН залишиться в уряді, він, швидше за все, буде фаворитом на посаду міністра оборони. Тим більше, що ХДС/ХСС вже дали зрозуміти, що, безумовно, хотіли б мати такого міністра оборони, як Пісторіус. Крім нього у списку – співголова СДПН Ларс Клінгбайль, міністр праці Губертус Гайль і генеральний секретар партії Матіас Мірш.

Важливо знати і персоналії у списку ВДП: голова фракції ВДП у Бундестазі Крістіан Дюрр, Константін Куле, Геро Гокер.

З міста Ольденбург у Нижній Саксонії також походить ключова фігура у партії Сари Вагенкнехт, голова ССВ Аміра Мохамед Алі.

Бремен

Бремен – найменша федеральна земля Німеччини, традиційно місто голосує за соціал-демократів. ХДС жодного разу не здобував перемогу у виборчих округах Бремена. На минулих виборах навіть Зелені уперше здобули більше голосів, подолавши позначку у 20% (наразі їхні втрати незначні). Однак цього разу ситуація може змінитися, позаяк більшість симпатій виборців статистики пророкують саме християнським демократам.

Вільні демократи також мають традиційно сильні позиції у Бремені, і зазвичай протягом історії долали тут п'ятивідсотковий бар'єр. Але 2013 року вони вперше не змогли цього зробити, і 2025 рік також може стати для партії роком невдачі у вільному ганзейському місті. Вочевидь, політичні бали було втрачено на користь АдН, чия популярність тут також зростає.

Гамбург

У Гамбурзі невдовзі після виборів до Бундестагу відбудуться також місцеві вибори, отже, передвиборча кампанія є змішаною. Згідно з опитуванням від Trend Research Hamburg, попереду – СДПН із 34% симпатій, на другому місці – Зелені із 20%, на третьому – ХДС із 16%. АдН має 11%, Лівиця – 6%.

Решта партій не здобувають прохідний відсоток. Співвідношення сил на вершині таблиці мало змінилося порівняно з 2021 роком, щоправда, можна помітити перетікання голосів у бік АдН, головною мірою – від ВДП.

Переважно у Гамбурзі домінують соціал-демократи. Гамбург – вотчина чинного канцлера Олафа Шольца. Найцікавіша особа у партійному списку СДПН – Вольфганг Шмідт, міністр з особливих доручень ФРН та голова офісу канцлера, фактично – права рука Шольца, архітектор його зовнішньої політики.

Союз 90/Зелені також користуються популярністю серед гамбурзьких виборців. У період з 2016 по 2021 саме у Гамбурзі відбувся найбільший притік нових членів до партії.

Окремої уваги також слід приділити Союзу Сари Вагенкнехт: виборча комісія отримала одразу три кандидатури від Альянсу Сари Вагенкнехт (BSW), оскільки в Гамбурзі було створено дві конкуруючі регіональні організації до «справжнього» осередку. Зрештою, схвалення отримав лише останній, однак конкурентні пропозиції надходили від так званих гамбурзьких «Бунтарів ССВ», що пішли проти волі партійного центру. Як свідчать опитування, партії це все ж зашкодило консолідувати підтримку.

Шлезвіг-Гольштейн

Найпівнічніша федеральна земля вважається передвісником результатів на федеральному рівні: партія, яка переможе в Піннеберзі, згодом призначатиме канцлера федерального уряду. Так було з 50-х років. У 2021 році від СДПН переміг Ральф Штегнер.

При цьому, ця федеральна земля не демонструє сталих уподобань щодо певної політсили. Імовірно, СДПН не зможе повторити успіху 2021 року і втратить мандати, а ХДС таки поверне собі втрачене. Statista вказує, що ХДС лідирує з 25%, далі – СДПН із 20% та Зелені із 19%. Замикає четвірку лідерів АдН із 15%.

Родом з міста Любек, що у Шлезвігу – Роберт Габек, кандидат у канцлери від Зелених. Цим можна пояснити відносно високий рейтинг політсили на півночі і цілком усвідомлений розрахунок партії на персоналію чинного віце-канцлера. Лишається непевним, чи здобуде Габек прямий мандат, адже ХДС нав'язують серйозну конкуренцію. Але можна констатувати, що партія здобуде більшість голосів у портовому місті Кіль.

Ліберали продовжують робити ставку на Вольфганга Кубіцкі. 72-річний чоловік є одним з найвідоміших облич партії, і не лише в Шлезвіг-Гольштейні. Шанси здобути 5% у землі ВДП все ж зберігає.

Певну частину голосів також відтягне на себе регіональна партія «Південношлезвігське об'єднання виборців», що репрезентує данську етнічну меншість у німецькій частині Ютландського півострова.

Розділ VI. Політичні програми та можливі коаліції

Дисклеймер!

Інформація у відповідному дослідженні актуальна станом на вівторок, 18 лютого 2025 року. Партії Die Linke, ВДП та БСВ балансують в межах п'ятивідсоткового бар'єру та мають можливість пройти до парламенту. Відповідно, не виключена і коаліція "Німеччина" (ХДС/ХСС, СДПН та ВДП), коаліція "Ямайка" (ХДС/ХСС, Зелені та ВДП), проте наразі така вірогідність незначна.

Розглянемо детальніше можливі коаліційні варіанти в Німеччині та їхні ймовірні позиції щодо ключових питань внутрішньої та зовнішньої політики, спираючись на позиції лідерів партій та додаткові джерела. Цілком очевидно, що до будь-якої конфігурації правлячих партій має увійти ХДС/ХСС, оскільки саме ця партія тримає лідерство в опитуваннях на федеральному рівні.

Якщо ж СДПН вирішить спробувати залишити партію Мерца поза човном коаліції, то союзу з Зеленими буде недостатньо аби отримати більшість, а уявити, як СДПН та Зелені працюють разом з АфД видається не просто складним, а просто неможливим.

Нагадаємо: у майбутньому Бундестазі розподілюється 630 місць.

Велика коаліція

~316 місць

Коаліція між Християнсько-демократичним союзом (ХДС) та Християнсько-соціальним союзом (ХСС) із Соціал-демократичною партією Німеччини (СДПН) є одним із найімовірніших сценаріїв політичного розвитку країни. «Велика коаліція» є доволі типовим форматом взаємодії двох найбільших німецьких партій. Вони склали основу трьох урядів Меркель після виборів 2005, 2013 та 2017 років.

Хоча між ними є суттєві розбіжності, особливо в питаннях економіки та соціальної політики, цей альянс має потенціал забезпечити стабільне управління державою через пошук компромісів у ключових сферах.

В економічній політиці ХДС/ХСС традиційно виступають за лібералізацію ринку, підтримку підприємництва та зменшення соціальних витрат. Вони акцентують увагу на стимулюванні інвестицій, скороченні податків для бізнесу та зниженні бюрократичних бар'єрів. СДПН, навпаки, є прихильником соціальної ринкової економіки, яка передбачає значний рівень державного втручання з метою забезпечення соціальної справедливості та захисту громадян.

Енергетична політика також стане предметом дискусій у рамках коаліції. ХДС/ХСС підтримують поступовий перехід до відновлюваних джерел енергії, проте наголошують на важливості енергетичної безпеки, що передбачає збереження частки традиційних енергоресурсів, зокрема газу та вугілля, принаймні на перехідний період. СДПН загалом дотримується схожого курсу, однак приділяє більше уваги екологічним стандартам і соціальним аспектам цього переходу. Спільна політика коаліції, ймовірно, збереже нинішній курс на декарбонізацію, проте враховуватиме економічні реалії, уникаючи різких рішень, які могли б нашкодити німецькій промисловості та споживачам.

Питання міграції є ще одним каменем спотикання між потенційними партнерами по коаліції. ХДС/ХСС займають більш жорстку позицію, виступаючи за посилення контролю над кордонами та обмеження потоків мігрантів, зокрема шляхом посилення вимог до отримання статусу біженця та інтеграції іноземців у суспільство. СДПН дотримується ліберальнішого підходу, підтримуючи інтеграційні програми та сприяючи правам мігрантів. У разі створення коаліції слід очікувати компромісної політики, яка поєднає посилений контроль за міграцією з програмами адаптації та інтеграції для тих, хто вже перебуває в країні.

У сфері безпеки та оборони ХДС/ХСС і СДПН мають значно менше розбіжностей. Обидві партії підтримують зміцнення обороноздатності Німеччини, її активну участь у структурах НАТО та подальший розвиток співпраці зі США та європейськими партнерами. Коаліція, ймовірно, сприятиме збільшенню оборонних витрат та модернізації збройних сил, враховуючи зростаючі загрози у світі.

Окремої уваги заслуговує позиція коаліції щодо російсько-української війни. Соціал-демократична партія на чолі з Олафом Шольцом наголошує на важливості збереження суверенітету України, проте в її політиці часом відчутний елемент обережності та прагнення до дипломатичних рішень. З іншого боку, ХДС/ХСС під керівництвом Фрідріха Мерца займають більш жорстку позицію щодо Росії, закликаючи до посилення військової допомоги Україні. У разі створення коаліції слід очікувати збалансованої політики, що включатиме як дипломатичні зусилля, так і послідовну військову підтримку України.

У зовнішній політиці коаліція з високою ймовірністю продовжить курс на тісні трансатлантичні зв'язки. Обидві партії розглядають НАТО як ключову структуру безпеки та підтримують подальшу інтеграцію Німеччини у загальноєвропейську безпекову систему. У контексті Європейського Союзу коаліція ХДС/ХСС і СДПН, ймовірно, дотримуватиметься загального курсу на зміцнення європейської інтеграції, хоча партії можуть мати різні акценти у своїй європейській політиці.

ХДС/ХСС традиційно підтримують поглиблення співпраці в межах ЄС, але з більш консервативним підходом до розподілу фінансових ресурсів. Вони виступають за жорсткішу бюджетну дисципліну та стриману політику спільного боргового фінансування, щоб уникнути надмірного фінансового навантаження на економічно сильні країни, такі як Німеччина. Водночас вони підтримують подальший розвиток внутрішнього ринку ЄС, економічну інтеграцію та захист європейської конкурентоспроможності на глобальному рівні.

СДПН, зі свого боку, більш відкрито підтримує політику фінансової солідарності в межах ЄС. Соціал-демократи можуть виступати за продовження механізмів фінансової підтримки слабших економік Єврозони, зокрема через фонди відновлення та європейські субсидії. Вони також наголошують на необхідності посилення соціального виміру ЄС, включаючи захист прав працівників, розширення європейських програм підтримки освіти та зайнятості.

Щодо розширення ЄС коаліція, ймовірно, зберігатиме обережний, але позитивний підхід. Обидві партії підтримують європейську перспективу Західних Балкан, але можуть вимагати глибших реформ від країн-кандидатів перед їхнім вступом. У питанні інтеграції України та Молдови в ЄС СДПН та ХДС/ХСС загалом підтримують цей процес, але з певними застереженнями щодо виконання необхідних реформ та критеріїв членства.

Політика безпеки та оборони ЄС також залишатиметься важливим питанням. ХДС/ХСС зацікавлені у зміцненні європейської оборонної співпраці, зокрема через розвиток ініціатив у межах PESCO (Постійної структурованої співпраці) та створення європейської оборонної промислової бази. СДПН, хоча й підтримують подібні ініціативи, можуть наполягати на їх поєднанні з активною дипломатією та кризовим управлінням.

Коаліція ХДС/ХСС і СДПН може стати компромісним варіантом, що забезпечить стабільність управління Німеччиною, поєднуючи елементи ринкової економіки з соціальною відповідальністю, помірковану міграційну політику, підтримку енергетичного переходу та активну роль країни в європейській та міжнародній безпеці. Хоча переговори між партіями можуть бути складними, особливо у сферах економіки та міграції, загальний вектор розвитку країни залишиться прагматичним та виваженим.

Коаліція “Ківі”

~302 місць

Ківі-коаліція наразі представлена у коаліціях на регіональному рівні – у ландтагах Баден-Вюртемберга після виборів 2021 року, а також у Північному Рейні-Вестфалії та Шлезвіг-Гольштейні зразка 2022 року.

Коаліція між ХДС/ХСС та Зеленими може стати поєднанням консервативних ринкових принципів і прогресивної екологічної та соціальної політики. ХДС/ХСС традиційно виступають за лібералізацію економіки, зниження податкового навантаження для бізнесу та стимулювання підприємницької ініціативи. Водночас Зелені акцентують увагу на екологічній стійкості та соціальній справедливості, що може призвести до компромісної економічної політики, яка сприятиме розвитку «зеленої» економіки, але з урахуванням ринкових механізмів.

У сфері енергетики коаліція може мати амбітні плани. Зелені виступають за швидкий перехід до відновлюваних джерел енергії, відмову від викопного палива та значне розширення екологічних інвестицій. ХДС/ХСС підтримують енергетичний перехід, але їхній підхід є більш прагматичним і поступовим, оскільки вони зосереджені на забезпеченні енергетичної безпеки та стабільності економіки.

Підходи до міграційної політики в обох партій суттєво відрізняються. Зелені підтримують ліберальний підхід, сприяють інтеграції мігрантів у суспільство та наполягають на розширенні гуманітарних програм. Натомість ХДС/ХСС виступають за жорсткіший контроль за міграційними потоками та обмеження нелегальної міграції.

Питання безпеки та обороноздатності Німеччини також стане предметом дискусій у такій коаліції. ХДС/ХСС традиційно підтримують збільшення військових витрат і зміцнення обороноздатності країни, тоді як Зелені раніше займали більш пацифістську позицію.

Однак останнім часом їхня риторика змінилася, особливо на тлі російсько-української війни. У разі співпраці партії можуть дійти до збалансованого підходу, що включатиме як військові інвестиції, так і акцент на дипломатії, миротворчих ініціативах та підтримці міжнародного права.

Щодо російсько-української війни, Зелені, зокрема віцеканцлер Роберт Габек, займають чітку проукраїнську позицію, послідовно засуджуючи російську агресію та виступаючи за посилення військової та економічної допомоги Україні. ХДС/ХСС також є прихильниками жорсткішого підходу щодо Росії та наполягають на збільшенні військової підтримки Києва. Отже, у разі коаліції можна очікувати активної підтримки України як у політичному, так і у військовому аспекті.

Ключовим напрямком європейської політики такої коаліції стане спільна кліматична політика. Зелені наполягатимуть на прискореному впровадженні Європейського зеленого курсу (Green Deal), підвищенні екологічних стандартів та розширенні фінансування для кліматичних ініціатив. ХДС/ХСС, хоча й підтримують екологічний перехід, будуть наполягати на тому, щоб він не зашкодив конкурентоспроможності європейських компаній і промисловості. У сфері зовнішньої політики ЄС коаліція може підтримати більш активну роль Німеччини у формуванні спільної європейської оборонної стратегії. ХДС/ХСС виступають за посилення європейської безпеки, зокрема через розширення співпраці в рамках PESCO (Постійного структурованого співробітництва в оборонній сфері). Зелені, хоч і були традиційно скептичними щодо мілітаризації ЄС, останнім часом підтримують ідею створення більш автономної європейської оборонної політики, особливо в контексті російської агресії.

Значною перепорою для коаліції ХДС/ХСС та Зелених є внутрішній опір всередині консерваторів – особливо з боку лідера ХСС Маркуса Зюдера. Очільник баварської партії неодноразово виключав можливість співпраці з «зеленими».

Мерц уникнув відповіді, чи вимагатиме він виключити нинішнього віце-канцлера та очільника Зелених Роберта Хабекка, з списку потенційного кабінету міністрів у разі можливих переговорів. Зі свого боку, кандидат у канцлери від Зелених ухилився від відповіді на питання, чи піде він у відставку, щоб сприяти створенню коаліції «Ківі».

Коаліція “Кенія”

~411 місць

Коаліція між ХДС/ХСС, СДПН та Зеленими є ще одним можливим варіантом політичного розвитку країни. «Кенійська» коаліція (також відома як «афганська» за кольорами країн) була представлена у деяких ландтагах у другій половині 2010-х років – такі як Саксонія та Бранденбург зразка 2019 року, та Саксонія-Ангальт-2016. Така конфігурація охоплює широкий політичний спектр – від консерваторів до соціал-демократів та екологічних прогресистів, що може зробити її більш стійкою до викликів сучасності, але водночас спричинити складні компроміси.

В економічній політиці підтримувані бізнесом ХДС/ХСС зіткнуться з СДПН і Зеленими, що наполягають на більшій соціальній відповідальності бізнесу, підвищенні мінімальної заробітної плати та посиленні соціального захисту населення. У сфері енергетичної політики коаліція, ймовірно, зробить значний акцент на екологічному переході, адже і СДПН, і Зелені підтримують активне впровадження відновлюваних джерел енергії. ХДС/ХСС, хоча і виступають за поступову декарбонізацію, можуть наполягати на необхідності збереження енергетичної стабільності шляхом використання газових електростанцій та тимчасового продовження експлуатації вугільних потужностей.

Міграційна політика стане однією з найбільш суперечливих тем у такій коаліції. ХДС/ХСС мають жорсткішу позицію щодо міграції, зосереджуючись на посиленні контролю за кордонами та вимогах до інтеграції мігрантів.

СДПН і Зелені, навпаки, виступають за більш відкриту політику, включаючи розширення прав біженців та програм соціальної інтеграції.

У питаннях оборони та безпеки позиції партій також можуть різнитися. ХДС/ХСС традиційно підтримують зміцнення обороноздатності Німеччини, збільшення військових витрат і розширення участі в місіях НАТО. СДПН займає більш помірковану позицію, а Зелені в останні роки змінили риторичку на користь зміцнення європейської оборони, особливо після російського вторгнення в Україну. Нинішня міністр закордонних справ ФРН, одна з найбільших прихильників допомоги Україні, представляє саме Зелених. У такій коаліції можна очікувати узгодженої політики щодо підвищення оборонних витрат, модернізації армії та посилення європейської співпраці в сфері безпеки.

Щодо російсько-української війни, усі три партії підтримують територіальну цілісність України, але мають різні підходи до питань військової допомоги. ХДС/ХСС закликають до посилення військової підтримки Києва, СДПН схильні до обережнішого підходу, балансуючи між дипломатією та військовими поставками, а Зелені активно підтримують Україну та виступають за максимальне посилення санкцій проти Росії.

У сфері європейської політики коаліція «Кенія» ймовірно продовжить курс на зміцнення ЄС, особливо в питаннях кліматичної політики, цифрової трансформації та безпеки. Зелені будуть наполягати на пришвидшеному впровадженні Європейського зеленого курсу, СДПН підтримуватиме політику фінансової солідарності в межах ЄС, а ХДС/ХСС акцентуватимуть увагу на економічній стабільності та бюджетній дисципліні. Компромісним рішенням стане розширення фінансування для екологічних проєктів і соціальних ініціатив без надмірного боргового навантаження на німецьку економіку.

Коаліція «Кенія» може стати стійкою платформою для управління Німеччиною, оскільки включає як консервативні, так і соціально-прогресивні сили.

Основними викликами будуть узгодження економічної та міграційної політики, а також баланс між екологічними амбіціями та економічною реальністю.

“Опівнічна” коаліція

~349 місць

Коаліція між ХДС/ХСС та Альтернативою для Німеччини є майже неможливою з огляду на політичні, ідеологічні та стратегічні розбіжності між цими партіями. Незважаючи на те, що обидві сили позиціонують себе як праві, їхні підходи до ключових питань внутрішньої та зовнішньої політики суттєво відрізняються. Конкуренти ХДС – і, зокрема, сам Шольц вказували на те, що він хоче запобігти нібито «можливій» коаліції цих партій.

В економічній політиці ХДС/ХСС дотримуються ринкових принципів, підтримуючи середній бізнес, податкові послаблення та фінансову дисципліну. АФД, попри свою націоналістичну риторику, виступає за радикальні економічні зміни, зокрема за вихід Німеччини з Єврозони, що суперечить традиційній позиції ХДС/ХСС, які є прихильниками європейської економічної стабільності.

У сфері енергетичної політики між партіями також є значні відмінності. ХДС/ХСС підтримують поступову декарбонізацію та розвиток відновлюваної енергетики, хоча й зберігають прагматичний підхід щодо атомної та газової енергетики. АФД, навпаки, заперечує зміни клімату як глобальну проблему та виступає за повне скасування екологічних обмежень, повернення до вугільної та атомної енергетики.

Міграційна політика є, можливо, єдиною сферою, де позиції ХДС/ХСС і АФД частково збігаються. Обидві партії виступають за жорсткіший контроль за кордонами та посилення імміграційних обмежень.

Однак АФД займає відверто ксенофобську позицію, закликаючи до повного припинення прийому біженців і масової депортації, що є неприйнятним для більш поміркованої політики ХДС/ХСС, яка зосереджена на інтеграції та регулюванні міграційних потоків.

«Тривожним» дзвінком у цьому контексті було голосування у кінці січня 2025 року стосовно ухвалення заходів протидії міграції – тоді план Мерца схвалило 348 депутатів (зокрема й від «Альтернативи»), 345 були проти. Пропозиція би не пройшла без голосів із боку «АфД», тому соціал-демократи та «зелені» звинуватили Мерца у можливій розробці цілеспрямованого плану голосування разом з «Альтернативою».

Фактично вперше у повоєнній історії німецького парламентаризму центристській політичній силі вдалося створити більшість за допомогою голосів ультраправих – тоді канцлер Шольц заявив, що «більше не може довіряти Мерцу».

Щодо оборони та безпеки, ХДС/ХСС традиційно підтримують зміцнення НАТО, європейської оборонної співпраці та збільшення військових витрат. АфД, навпаки, виступає за зменшення зобов'язань перед НАТО та навіть можливий вихід Німеччини з Альянсу, орієнтуючись на більш ізоляціоністську політику. Це фундаментальне протиріччя робить будь-яку співпрацю в цій сфері малоімовірною.

У питанні російсько-української війни позиції партій кардинально різняться. ХДС/ХСС підтримують територіальну цілісність України та надання їй військової допомоги. АфД, зі свого боку, займає проросійську позицію, закликаючи до зняття санкцій проти РФ і припинення військової підтримки Києва. Це питання є одним із ключових у зовнішній політиці, і така розбіжність фактично унеможлиблює будь-яку форму співпраці між ХДС/ХСС та АфД. У сфері європейської політики ХДС/ХСС виступають за зміцнення ЄС та збереження єврозони, тоді як АфД закликає до суттєвого послаблення європейських інституцій і навіть можливого виходу Німеччини з ЄС.

Після Мюнхенської конференції з безпеки Вайдель висловила задоволення промовою віцепрезидента США Венса в Мюнхені, в якій той критикував «санітарний кордон» проти «Альтернативи». Лідерка АФД наголосила, що підтримує дружні відносини з Китаєм. Аліс Вайдель намагається представити АдН як партію миру та звинувачує інших у тому, що вони нібито хочуть відправити німецьких солдатів в Україну та зробити Німеччину стороною війни.

Увечері 16 лютого на дебатах у форматі “Квадріель” Фрідріх Мерц заперечив позицію лідерки АФД Вайдель, заявивши “...ми не нейтральні і не стоїмо осторонь. Ми на боці України, захищаючи з нею наш політичний устрій (...) я робитиму все, щоб ви ніколи не отримали владу в цій країні».

Загалом, «Опівнічна» коаліція між ХДС/ХСС та АФД є майже неможливою. Хоча обидві партії перебувають у правому спектрі, їхні позиції щодо ЄС, зовнішньої політики, оборони та економіки є несумісними. Крім того, ХДС/ХСС прагнуть дистанціюватися від радикальних правих, щоб зберегти підтримку центристського електорату. Таким чином, перспектива створення такої коаліції залишається суто теоретичною та вкрай малоімовірною в сучасному політичному ландшафті Німеччини.

ВИСНОВКИ

Дострокові вибори до Бундестагу у 2025 році відбуваються на тлі політичної нестабільності, викликані розпадом "світлофорної коаліції". Уряд Олафа Шольца зіткнувся з численними кризами – від економічного спаду до міграційного виклику та зростання правих популістів. Враховуючи роль Німеччини як найбільшої економіки ЄС, результати виборів матимуть значний вплив на загальноєвропейську політику. Новий уряд визначатиме стратегію Берліна щодо реформ у ЄС, санкційної політики проти Росії та підтримки України.

Партія "Альтернатива для Німеччини" (АдН) суттєво посилила свої позиції, особливо у Східній Німеччині. Виборці, розчаровані політикою традиційних партій, підтримують правих через економічні проблеми, зростання міграції та соціальну нестабільність. Це викликає занепокоєння не лише всередині Німеччини, а й у Брюсселі, адже АдН виступає з євроскептичними та проросійськими позиціями. Важливим питанням залишається, чи зможуть традиційні партії зберегти "санітарний кордон" та не допустити АдН до влади, або ж частина правоцентристів з ХДС/ХСС почне неформальні домовленості з популістами.

Політична карта Німеччини залишається строкатою:

Західна та Південна Німеччина продовжують підтримувати правоцентристів (ХДС/ХСС), хоча АдН поступово посилює позиції серед протестного електорату.

Східна Німеччина стає все більш радикальною: АдН отримує рекордну підтримку, тоді як Соціал-демократи та Ліві втрачають свої традиційні електоральні бази.

Берлін залишається ліберальним центром, але навіть у східних районах столиці АдН набирає популярності, що свідчить про глибокі соціальні розбіжності.

Зміна влади в Німеччині може вплинути на європейську безпекову архітектуру, зокрема на підтримку України. Якщо до влади повернеться правоцентристський блок ХДС/ХСС, можна очікувати більш прагматичної, але водночас послідовної політики щодо Києва. Водночас, посилення АДН, яка закликає до припинення військової допомоги Україні, може стати фактором ризику. Важливим залишається питання майбутніх коаліцій: "велика коаліція" (ХДС/ХСС + СДПН) або союз із Зеленими забезпечить продовження підтримки України, тоді як будь-яка співпраця з праворадикальними (або й ліворадикальними) силами поставить її під загрозу.

Вибори 2025 року є вирішальними не лише для Німеччини, а й для всієї Європи. Вони визначать, чи залишиться країна стабільним центром європейської політики, чи піде шляхом популізму та ізоляціонізму. Україна, зі свого боку, має бути готовою до різних сценаріїв та зміцнювати двосторонню співпрацю з Німеччиною незалежно від результатів голосування.

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧОК

ХДС (CDU) – Християнсько-демократичний союз (*Christlich Demokratische Union, Unionsparteien*)

ХСС (CSU) – Християнсько-соціальный союз (*Christlich-Soziale Union, сестринська партія ХДС з Баварії*)

СДПН (SPD) – Соціал-демократична партія Німеччини (*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*)

АДН (AfD) – Альтернатива для Німеччини (*Alternative für Deutschland*)

ВДП (FDP) – Вільна демократична партія (*Freie Demokratische Partei*)

Зелені (Grüne) – Союз 90/Зелені (*Bündnis 90/Die Grünen*)

Ліви (Die Linke) – Ліва партія

БСВ (BSW) – Альянс Сари Вагенкнехт (*Bündnis Sahra Wagenknecht*)

PESCO – Постійне структуроване співробітництво в оборонній сфері ЄС (*Permanent Structured Cooperation*)

Європейський зелений курс (Green Deal) – Політика сталого розвитку ЄС

Бундестаг – Парламент Німеччини (нижня палата)

Санітарний кордон – Відмова “традиційних” партій від співпраці з АДН

Список використаних джерел

Вступ:

- How do German elections work? | CNBC Explains. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=gn45xqIK0uA>
- BBC. (2025, February 17). Who's who in German elections and why this vote is important. <https://www.bbc.com/news/articles/cg5ynv58y8yo>
- BfB. (2023, December 19). FAQ: Wahlrechtsreform zur Verkleinerung des Bundestages. BfB. <https://www.bfb.de/kurz-knapp/hintergrund-aktuell/520271/faq-wahlrechtsreform-zur-verkleinerung-des-bundestages/#node-content-title-5>
- Бундестаг. (n.d.). Вибори до Бундестару. <https://www.bundestag.de/uk/wahlen>
- DW. (n.d.). Суд: Виборча реформа Німеччини порушує конституцію. <https://www.dw.com/uk/sud-viborca-reforma-nimeccini-porusue-konstituciu/a-69812362>

Розділ I. Берлін

- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 75 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 75 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 75 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 75\).](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 76 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 76 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 76 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 77\).](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 77 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 77 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 77 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 78\).](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 78 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 78 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 78 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 79\).](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 79 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 79 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 79 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 80\).](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 80 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 80 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 80 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 81\).](#)

- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 82 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 82 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 82 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 83\)](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 83 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 83 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 83 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 84\)](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 84 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 84 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 84 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 85\)](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 85 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 85 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 85 Results](#)
- [Archive – 2009 Bundestagswahl Results \(Wahlkreis 86\)](#)
- [Bundestagswahl 2021 – Wahlkreis 86 Results](#)
- [Bundestagswahl 2017 – Wahlkreis 86 Results](#)
- [Bundestagswahl 2013 – Wahlkreis 86 Results](#)
- MistoSite. (2024, February 18). Мер Берліна про пріоритети й виклики розвитку міста [The mayor of Berlin on the priorities and challenges of the city's development]. MistoSite. <https://mistosite.org.ua/articles/mer-berlina-pro-priorytety-i-vyklyky-rozvytku-mista>
- SlideShare. Стратегія Берліну 2030 - Presentation title. SlideShare. <https://www.slideshare.net/slideshow/2030-66419585/66419585>
- AMAL Berlin. (2023, February 13). Хто переміг на виборах у Берліні і чому? [Who won the elections in Berlin and why?]. AMAL Berlin. <https://amalberlin.de/ua/2023/02/13/хто-переміг-на-виборах-у-берліні-і-чому>
- AMAL Berlin. (2024, June 12). Europawahl 2024: Map [European Election 2024: Map]. AMAL Berlin. <https://amalberlin.de/ua/2024/06/12/europawahl-2024-map>
- Bundeswahlleiter. (n.d.). Ergebnisse der Bundestagswahl 2009: Wahlkreisergebnisse [Results of the 2009 federal election: Constituency results]. https://web.archive.org/web/20110616085859/http://www.bundeswahlleiter.de/de/bundestagswahlen/BTW_BUND_09/ergebnisse/wahlkreisergebnisse/111/wk087/
- Müller, M. (2010, February 9). Neukölln nasties: Foreigners feel accused in Berlin gentrification row. Der Spiegel. Retrieved <https://www.spiegel.de/international/germany/neukoelln-nasties-foreigners-feel-accused-in-berlin-gentrification-row-a-750297.html>
- Hallo Bundestag. (n.d.). Electoral districts at a glance. <https://hallobundestag.de/en/electoral-districts-at-a-glance>

- The Conversation. (2023, June 2). These maps of support for Germany's far-right AfD lay bare the depth of the urban-rural divide. <https://theconversation.com/these-maps-of-support-for-germanys-far-right-afd-lay-bare-the-depth-of-the-urban-rural-divide-248405>
- The Berliner. (2024, May 26). How did Berlin vote in 2024: The European elections, AfD, BSW, CDU. <https://www.the-berliner.com/english-news-berlin/how-did-berlin-vote-in-2024-the-european-elections-afd-bsw-cdu/>
- Geopolitique. (2023, February 12). Regional election in Berlin, 12 February 2023. <https://geopolitique.eu/en/articles/regional-election-in-berlin-12-february-2023/>
- Tagesschau. (n.d.). Grüne, Parteitag, Merz: Bundestagswahl 2025. <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/gruene-parteitag-merz-100.html>

Rozділ II. Східна Німеччина

- BBC News. (2020, February 6). Germany AfD: Political earthquake in Thuringia after far-right help. <https://www.bbc.com/news/world-europe-51399445>
- Bayer, L. (2024, February 23). Germany's East-West divide will shape this year's elections. Politico. <https://www.politico.eu/article/germany-east-west-election-feb-23-elections-AfD-party-CDU/>
- PubAffairs Bruxelles. (2024, September 2). The AfD's success in Saxony and Thuringia shows it can win on an extremist platform. <https://www.pubaffairsbruxelles.eu/opinion-analysis/the-afds-success-in-saxony-and-thuringia-shows-it-can-win-on-an-extremist-platform/>
- BBC News. (2024, September 23). Germany's far-right AfD faces legal challenge over extremism claims. <https://www.bbc.com/news/articles/cy082dn7rkqo>
- Hoffmann-Lange, U., et al. (2024). Bericht zum Elitensurvey 2023 – Langfassung. Universität Leipzig. <https://research.uni-leipzig.de/elitenmonitor/wp-content/uploads/2024/09/Bericht-Elitensurvey-2023-Langfassung.pdf>
- Wikipedia. (2021). German Federal Election 2021 – Results by Constituency & Regional Seats [Map]. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/43/German_Federal_Election_2021_-_Results_by_Constituency%26_Regional_Seats.svg
- YouGov. (2025). First YouGov MRP model of the 2025 German election shows gains for right. <https://yougov.co.uk/international/articles/51394-first-yougov-mrp-model-of-the-2025-german-election-shows-gains-for-right>

- Centre for Eastern Studies (OSW). (2024, September 2). Success of AfD and BSW in Thuringia and Saxony. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-09-02/success-afd-and-bsw-thuringia-and-saxony>
- Deutsche Welle. (2024, September 2). Вибори в Саксонії: найважливіше про цю німецьку федеральну землю. <https://www.dw.com/uk/vibori-v-saksonii-najvazlivise-pro-cu-nimecku-federalnu-zemlu/a-70082288>
- Spiegel Politik. (2024, September 23). Sachsen-Anhalt: CDU laut vorläufigem Ergebnis Wahlsieger – Verluste für AfD, Linke und SPD. <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/sachsen-anhalt-cdu-laut-vorlaeufigem-ergebnis-wahlsieger-verluste-fuer-afd-linke-und-spd-a-2794ec60-b0fa-416e-80b4-2b16f741b063>
- Deutsche Welle. (2021, June 6). Germany's CDU gets boost with surprise victory. <https://www.dw.com/en/germanys-cdu-gets-boost-with-surprise-victory/a-57795626>
- Euronews. (2024, September 23). Social Democrats narrowly beat out far-right in Brandenburg elections. <https://www.euronews.com/2024/09/23/social-democrats-narrowly-beat-out-far-right-in-brandenburg-elections>

Розділ III. Південна Німеччина. Баварія.

- The Guardian. (2024, May 26). Wealthy German town sees rise of far-right, including AfD and neo-Nazis. <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/26/wealthy-german-town-far-right-on-rise-kaufbeuren-AfD-nazis>
- Deutsche Welle. (2017, September 8). Bavaria's Christian Social Union: What you need to know. <https://www.dw.com/en/bavarias-christian-social-union-what-you-need-to-know/a-39192183>
- LB.ua. (2021, September 21). Ера Меркель: якою її запам'ятає Німеччина. https://lb.ua/world/2021/09/21/494387_era_merkel_yakoyu_ii_zapamyataie.html
- Bayerischer Landtag. (2024). Demokratie-Report Bayern 2024. <https://www.bayern.landtag.de/aktuelles/demokratiereport-bayern-2024/>
- Infratest dimap. (2025, January). Ländertrend Bayern – Januar 2025. <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundeslaender/bayern/laendertrend/2025/januar/>
- AfD-Bayern. (n.d.). Positionspapier Asyl- und Migrationspolitik. <https://www.AfD-landtag.bayern/politik/positionspapier-asyl-und-migrationspolitik/>
- Bayerischer Rundfunk. (2024, February 11). Weltweite Anteilnahme nach mutmaßlichem Anschlag. <https://www.br.de/nachrichten/deutschland-welt/weltweite-anteilnahme-nach-mutmasslichem-anschlag,UJZGEDP>
- Die Welt. (2024, September 1). Zwei Tote in Aschaffenburg: Das getötete Kind war dann da vorne gelegen. <https://www.welt.de/vermischtes/kriminalitaet/article255207674/Zwei-Tote-in-Aschaffenburg-Das-getoetete-Kind-war-dann-da-vorne-gelegen.html>

- ZDF. (2024, September 24). Atomkraft: Wie könnte Isar 2 in Bayern wieder in Betrieb gehen?. <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/atomkraft-kernenergie-energiepolitik-bundestagswahl-100.html>
- Bayerische Staatsregierung. (2025, February 11). Bericht aus der Kabinettsitzung vom 11. Februar 2025. <https://www.bayern.de/bericht-aus-der-kabinettsitzung-vom-11-februar-2025/>
- Deutsche Welle. (2024, November 6). Урядова криза в Німеччині: Що треба знати. <https://www.dw.com/uk/uradova-kriza-v-nimeccini-so-treba-znati/a-70726434>
- The Guardian. (2025, January 7). German Election 2025: Opinion poll tracker – Bundestag, Chancellor. <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2025/jan/07/german-election-2025-opinion-poll-tracker-bundestag-chancellor>
- Deutsche Welle. (2017, November 10). SPD, Green Party, FDP, CDU, Left Party, AfD: The big players in German politics. <https://www.dw.com/en/SPD-green-party-fdp-cdu-left-party-afd/a-38085900>
- Deutsche Welle. (2023, September 6). Вибори до Бундестагу: ХДС схвалив екстрену програму для Німеччини. <https://www.dw.com/uk/vibori-do-bundestagu-hds-shvaliv-ekstrenu-programu-dla-nimeccini/a-71494675>
- Deutsche Welle. (2023, September 6). Фрідріх Мерц пішов вабанк - ризикована зміна курсу може вплинути й на Україну. <https://www.dw.com/uk/fridrih-merc-pisov-vabank-rizikovana-zmina-kursu-moze-vplnuti-j-na-ukrainu/a-71494670>
- PolitPro.eu. (n.d.). Bavaria - Political overview. <https://politpro.eu/en/bavaria>
- Statistik Baden-Württemberg. (2022, February 6). Monatshefte Baden-Württemberg. <https://www.statistik-bw.de/Service/Veroeff/Monatshefte/20220206>
- Baden-Württemberg Bundestagswahl. (n.d.). Bundestagswahl 2025 in Baden-Württemberg. <https://www.bundestagswahl-bw.de/bundestagswahl-2025-in-baden-wuerttemberg>
- Statista. (n.d.). [https://de.statista.com/sso/callback?error=access denied&error description=ip-not-authorized-for-login&state=d2cc889a-086a-419d-83be-9f6347a402ab](https://de.statista.com/sso/callback?error=access%20denied&error_description=ip-not-authorized-for-login&state=d2cc889a-086a-419d-83be-9f6347a402ab)
- SWR. (2024, February 11). Bundestagswahl: Wahlkreise Übersicht 2025. <https://www.swr.de/swraktuell/baden-wuerttemberg/bundestagswahl/2025-wahlkreise-ueberblick-100.html>
- SWR. (2024, February 11). SWR Aktuell: Wahlkreise Übersicht 2025 <https://www.swr.de/swraktuell/baden-wuerttemberg/bundestagswahl/2025-wahlkreise-ueberblick-100.html>
- Tagesschau. (2024, February 10). Umfrage zur Bundestagswahl: CDU in BW klar vorne, fast die Hälfte kann sich Zusammenarbeit mit AfD vorstellen. <https://www.tagesschau.de/inland/regional/badenwuerttemberg/swr-umfrage-zur-bundestagswahl-cdu-in-bw-klar-vorne-fast-die-haelfte-kann-sich-zusammenarbeit-mit-afd-vorstellen-100.html>

- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- SWR. (2024, February 10). Aktuelle Umfrage zur Bundestagswahl 2025 Februar. <https://www.swr.de/swraktuell/baden-wuerttemberg/bw-trend/aktuelle-umfrage-bundestagswahl-2025-februar-102.html#infratestDimap-sonntagsfrage-bundestagswahl-februar-2025-100>
- Election.de. (n.d.). Forecast Bundestagswahl 2025 for Wahlkreis 296. https://www.election.de/cgi-bin/showforecast_btw25.pl?wk=296
- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- Election.de. (n.d.). Forecast Bundestagswahl 2025 for Wahlkreis 296. https://www.election.de/cgi-bin/showforecast_btw25.pl?wk=296
- Politico. (2024, September 5). Bundestag 2025: Wahlkampf und Kandidaten in Saarland. <https://www.politico.eu/article/bundestag-2025-wahlkampf-kandidaten-saarland-CDU-SPD-grune-fdp-bsw-AfD/>
- Bundeswahlleiterin. (2021, September). Ergebnisse Bundestagswahl 2021 für Land 10. <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99/land-10.html>
- RND. (2021, September 6). Grüne im Saarland: Was bedeutet der Ausschluss für die Partei bei der Bundestagswahl?. <https://www.rnd.de/politik/gruene-im-saarland-was-bedeutet-der-ausschluss-fuer-die-partei-bei-der-bundestagswahl-2021-UT3CE6QVWNE5NAHO4EBNSD4NKI.html>
- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- Sol.de. (2024, August 30). Warum der BSW im Saarland so erfolgreich war und was Oskar Lafontaine damit zu tun hat. <https://www.sol.de/saarland/warum-der-bsw-im-saarland-so-erfolgreich-war-und-was-oskar-lafontaine-damit-zu-tun-hat,505336.html>

Розділ IV. Західна Німеччина

- Infratest Dimap. (2025, February). Rheinland-Pfalz Ländertrend. <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundeslaender/rheinland-pfalz/laendertrend/2025/februar/>
- Election.de. (n.d.). Forecast Bundestagswahl 2025 for Wahlkreis 206. https://www.election.de/cgi-bin/showforecast_btw25.pl?wk=206
- Wochenblatt Reporter. (2024, November 25). SPD Kaiserslautern startet mit neuem Vorstand in den Winterwahlkampf. https://www.wochenblatt-reporter.de/kaiserslautern/c-lokales/SPD-kaiserslautern-startet-mit-neuem-vorstand-in-den-winterwahlkampf_a611026

- Tagesschau. (2024, February 15). Wissing-Austritt FDP.
<https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/wissing-austritt-fdp-100.html>
- ARD Mediathek. (2024, January 25). Krise bei den Grünen: Greift vom Bund auch auf RLP über?. <https://www.ardmediathek.de/video/swr-aktuell-rheinland-pfalz/krise-bei-den-gruenen-greift-vom-bund-auch-auf-rlp-ueber/swr-rp/Y3JpZDovL3N3ci5kZS9hZXgvbzlxMjEwMjA>
- Bundeswahlleiterin. (2021, September). Ergebnisse Bundestagswahl 2021 für Land 6. <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99/land-6.html>
- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- Frankfurter Rundschau. (2024, February 3). Bundestagswahl 2025 Hessen: Wahlkreise, Parteien, Kandidaten. <https://www.fr.de/hessen/bundestagswahl-2025-hessen-wahlkreise-parteien-kandidaten-SPD-CDU-gruene-fdp-AfD-bsw-zr-93523248.html>
- Election.de. (n.d.). Forecast Bundestagswahl 2025 for Wahlkreis 208. https://www.election.de/cgi-bin/showforecast_bt看25.pl?wk=208
- Ukrinform. (2024, February 5). Міхаель Рот: Голова Комітету з закордонних справ Бундестагу. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3816668-mihael-rot-golova-komitetu-v-zakordonnih-spravah-bundestagu.html>
- Politico. (2024, February 6). Bundestag 2025: Wahlkampf und Kandidaten in Nordrhein-Westfalen. <https://www.politico.eu/article/bundestag-2025-nordrhein-westfalen-kandidaten-wahlkampf-merz/>
- Infratest Dimap. (2025, January). Nordrhein-Westfalen Ländertrend. <https://www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundeslaender/nordrhein-westfalen/laendertrend/2025/januar/>
- Bundeswahlleiterin. (2021, September). Ergebnisse Bundestagswahl 2021 für Land 5. <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99/land-5.html>
- Tagesschau. (2024, February 14). Mützenich äußert sich zu Kriegseinfrieren. <https://www.tagesschau.de/inland/muetzenich-aeusserung-einfrieren-krieg-100.html>
- Spiegel. (2024, January 10). Ukraine-Krieg: Андрій Мельник називає Рольфа Мютценіха найбільш огидним німецьким політиком. <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ukraine-krieg-andrij-melnyk-nennt-rolf-muetzenich-widerlichsten-deutschen-politiker-a-aae07e50-03a7-4ccb-b614-6fe2a6e0428e>
- FAZ. (2024, January 15). Rolf Mützenich: Ohne ihn ist Scholz weg. <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/rolf-muetzenich-ohne-ihn-ist-scholz-weg-110081971.html>

·RP Online. (2024, February 5). Bundestagswahl 2025: Rolf Mützenich oder Bärbel Bas? Grummeln um Spitzenplatz. https://rp-online.de/politik/deutschland/bundestagswahl-2025-rolf-muetzenich-oder-baerbel-bas-grummeln-um-spitzenplatz_aid-122260955

Rozділ V. Північна Німеччина

- NDR. (2024, February 12). Sonntagsfrage: CDU, SPD, AfD, Grüne, FDP, BSW – Ergebnisse zur Landtagswahl in Niedersachsen. <https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/Sonntagsfrage-CDU-SPD-AfD-Gruene-FDP-BSW-Ergebnisse-zur-Landtagswahl-in-Niedersachsen,sonntagsfrage142.html>
- T-Online. (2024, January 20). Boris Pistorius ist laut Umfrage der beliebteste Politiker. https://www.t-online.de/nachrichten/deutschland/innenpolitik/id_100558158/boris-pistorius-ist-laut-umfrage-der-beliebteste-politiker.html
- Table.Media. (2024, January 17). Die Macht aus Niedersachsen: Wer in der SPD nach der Wahl den Ton angibt. <https://table.media/berlin/analyse/die-macht-aus-niedersachsen-wer-in-der-spd-nach-der-wahl-den-ton-angibt/>
- FDP Niedersachsen. (n.d.). Bundestagswahl 2025 – BSW Kandidatin Amira Mohamed Ali. <https://www.fdp-nds.de/consent?dest=%2FBTW-2025>
- NDR. (2024, February 10). Bundestagswahl 2025: BSW Spitzenkandidatin Amira Mohamed Ali. <https://www.ndr.de/nachrichten/niedersachsen/Bundestagswahl-2025-BSW-Spitzenkandidatin-Amira-Mohamed-Ali,kandidatinmohamedali100.html>
- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- Butenunbinnen. (2024, January 25). Bundestagswahl Bremen: Ergebnisse und Grafik. <https://www.butenunbinnen.de/nachrichten/bundestagswahl-bremen-ergebnisse-grafik-100.html>
- PolitPro. (2024, January 20). Trend Research: Hamburg. <https://politpro.eu/de/deutschland/wahlumfragen/62467/trend-research-hamburg/2025-01-20>
- Bundeswahlleiterin. (2021, September). Ergebnisse Bundestagswahl 2021 für Land 2. <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99/land-2.html>
- Politico. (2024, January 30). Germany: Olaf Scholz and Wolfgang Schmidt's Foreign Policy Moves. <https://www.politico.eu/article/germany-olaf-scholz-wolfgang-schmidt-foreign-minister/>

- Statista. (n.d.). Veränderung der Anzahl der Parteimitglieder der Grünen nach Bundesländern. <https://de.statista.com/infografik/24683/veraenderung-der-anzahl-der-partemitglieder-der-gruenen-nach-bundeslaendern/>
- NDR. (2024, February 8). Hamburg: 13 Parteien für Bundestagswahl, vier Vorschläge gescheitert. <https://www.ndr.de/nachrichten/hamburg/Hamburg-13-Parteien-fuer-Bundestagswahl-vier-Vorschlaege-gescheitert-,bundestagswahl950.html>
- NDR. (2024, January 30). BSW will Kritiker in Hamburg aus Partei ausschließen. <https://www.ndr.de/nachrichten/hamburg/BSW-will-Kritiker-in-Hamburg-aus-Partei-ausschliessen,bsw180.html>
- Politico. (2024, January 22). Bundestag 2025: Wahlkampf und Kandidaten in Schleswig-Holstein: Habeck. <https://www.politico.eu/article/bundestag-2025-wahlkampf-kandidaten-schleswig-holstein-habeck/>
- Statista. (n.d.). Sonntagsfrage zur Bundestagswahl Bundesländer (duplicate). <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1552004/umfrage/sonntagsfrage-zur-bundestagswahl-bundeslaender/>
- Election.de. (n.d.). Forecast Bundestagswahl 2025 for Wahlkreis 208. https://www.election.de/cgi-bin/showforecast_bt看25.pl?wk=208
- Bundeswahlleiterin. (2021, September). Ergebnisse Bundestagswahl 2021 für Land 1. <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99/land-1.html>

Розділ VI. Політичні програми та можливі коаліції

- Politico. (2024, February 10). Olaf Scholz, Friedrich Merz, and Post-Election Coalition Talks in Germany. <https://www.politico.eu/article/olaf-scholz-friedrich-merz-post-election-coalition-germany/>
- Tagesschau. (2024, February 13). Unionsantrag zur Migration und die Reaktionen. <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/unionsantrag-migration-reaktionen-100.html>
- Politico. (2024, January 29). Friedrich Merz Signals Openness to SPD, Greens, and FDP—But Rejects Coalition with AfD. <https://www.politico.eu/article/friedrich-merz-signals-openness-spd-greens-fdp-center-left-dismisses-coalition-afd-far-right-elections/>
- <https://www.statista.com/statistics/1551611/german-election-results/>

Per Aspera Ad Astra!

ВИБОРИ В НІМЕЧЧИНІ 2025

Аналітичне дослідження

Київ 2025